

Posebno poročilo

Pripravljalni ukrep o raziskavah na področju obrambe

Nekaj pridobljenih izkušenj, vendar zaradi časovnih omejitev in omejenih rezultatov ni dober pokazatelj za možnosti povečanja porabe EU za obrambo

EVROPSKO
RAČUNSKO
SODIŠČE

Vsebina

	Odstavek
Povzetek	I–XI
Uvod	01–14
Namen pripravljalnega ukrepa o raziskavah na področju obrambe je bil utreti pot raziskovalni komponenti Evropskega obrambnega sklada	01–11
Komisija in Evropska obrambna agencija sta izvedli Pripravljalni ukrep	12–13
Najnovejši razvoj dogodkov na področju obrambe EU	14
Obseg revizije in revizijski pristop	15–19
Opažanja	20–107
Orodja za zagotavljanje informacij za prednostne naloge financiranja Evropskega obrambnega sklada so bila oblikovana po tem, ko so se letni delovni programi Pripravljalnega ukrepa že začeli	20–34
Vsi ključni deležniki so sodelovali pri pripravi letnih delovnih programov Pripravljalnega ukrepa	22–28
V letnih delovnih programih so bili upoštevani prednostni ukrepi na področju obrambnih zmogljivosti, dogovorjeni v okviru načrta za razvoj zmogljivosti iz leta 2014, ki je bil takrat na voljo	29–34
Komisija je Pripravljalni ukrep uporabila za to, da bi preizkusila različne vrste postopkov za upravljanje obrambnih projektov in opredelila najboljše prakse in težave pri izvajanju	35–54
Na podlagi razpisov Pripravljalnega ukrepa je Komisija lahko preizkusila različne vrste postopkov za upravljanje raziskovalnih projektov na področju obrambe	37–39
Postopek ocenjevanja in oddaje javnih naročil je bil celovit, toda pokazale so se težave pri najemanju strokovnjakov za obrambo za ocenjevanje predlogov	40–42
Za pet od 12 analiziranih projektov je bil čas med objavo razpisov in podpisom sporazumov o dodelitvi nepovratnih sredstev daljši od dveh let	43–45
Komisija in EDA sta projekte uspešno spremljali	46–52

Zaradi varnostnih zahtev je bilo izvajanje projektov bolj zapleteno	53–54
Odzivov na nekatere konkurenčne razpise Pripravljalnega ukrepa ni bilo veliko in so bili skoncentrirani v nekaj državah članicah	55–63
Prijav za nekatere konkurenčne razpise Pripravljalnega ukrepa ni bilo veliko	57
V nekaterih projektih konzorcijih je bilo število subjektov veliko	58
Koordinatorji, udeleženci in neodvisni strokovnjaki Pripravljalnega ukrepa so bili skoncentrirani v državah članicah z velikimi obrambnimi industrijami	59–63
Projekti Pripravljalnega ukrepa so doslej prinesli malo rezultatov	64–82
Malo napredka pri projektih Pripravljalnega ukrepa	66–76
Pripravljeni so bili načrti za obveščanje o projektih, vendar razširjanje rezultatov projektov ni bilo ustrezno za vse deležnike	77–82
Nekatere izkušnje Pripravljalnega ukrepa niso bile upoštevane in še vedno ni dolgoročne strategije za Evropski obrambni sklad	83–107
Večletna perspektiva prinaša prednosti za obrambne programe EU	85–86
Dokumenti o pridobljenih izkušnjah iz postopkov Pripravljalnega ukrepa so bili pripravljeni in pregledani	87–90
V uredbi o Evropskem obrambnem skladu so bile upoštevane nekatere pridobljene izkušnje, ne pa vse	91–92
Postopki, preizkušeni s Pripravljalnim ukrepom, so bili koristni za prve razpise Evropskega obrambnega sklada	93–97
Premalo razpoložljivih človeških virov na Komisiji pomeni tveganje za Evropski obrambni sklad	98–101
Ukrepanje EU na področju obrambe je omejeno s Pogodbo, Evropskemu obrambnemu skladu pa bi koristila dolgoročna strategija	102–107
Zaključki in priporočila	108–119

Priloge

Priloga I – Pregled ključnih korakov in dokumentov za razvoj Evropskega obrambnega sklada

Priloga II – 18 projektov Pripravljalnega ukrepa, izbranih za financiranje med letoma 2017 in 2019

Priloga III – Različni postopki, preizkušeni z razpisi Pripravljalnega ukrepa

Priloga IV – Pregled postopka, ki ga je uporabljala EDA do sklenitve sporazumov o dodelitvi nepovratnih sredstev

**Priloga V – Povzetek rezultatov 12 analiziranih projektov
Pripravljalnega ukrepa**

**Priloga VI – Zneski projektov Pripravljalnega ukrepa, porabljeni
do konca leta 2021**

**Priloga VII – Izkušnje, pridobljene v okviru Pripravljalnega ukrepa
in uredba o Evropskem obrambnem skladu**

Kratice in okrajšave

Glosar

Odgovori Komisije

Odgovori Evropske obrambne agencije

Časovnica

Revizijska ekipa

Povzetek

I Pripravljalni ukrep o raziskavah na področju obrambe (v nadaljnjem besedilu: Pripravljalni ukrep) je program, ki je predhodnik Evropskega obrambnega sklada. Njegov proračun za obdobje 2017–2019 je znašal 90 milijonov EUR. Sodišče je preverilo, ali se je EU s tem ukrepom ustrezno pripravila na znatno povečanje porabe za obrambo prek Evropskega obrambnega sklada v večletnem finančnem okviru 2021–2027. To je bila prva priložnost, da Sodišče revidira porabo EU za obrambo, saj so financirani projekti dovolj napredovali, ter oblikuje zaključke in priporočila za izboljšanje porabe EU prek Evropskega obrambnega sklada.

II Sodišče je na splošno ugotovilo, da so se v Pripravljalnem ukrepu pridobile nekatere izkušnje, vendar zaradi časovnih omejitev in omejenih rezultatov ni dober pokazatelj za možnosti povečanja porabe EU za obrambo.

III Ko so bili objavljeni uredba o Evropskem obrambnem skladu maja 2021 in prvi razpisi zanj za leti 2021 in 2022, je večina projektov Pripravljalnega ukrepa še vedno potekala. Rezultati zaključenih projektov zato niso bili na voljo pravočasno, da bi pripomogli k pripravi začetka uporabe Evropskega obrambnega sklada.

IV Ko so bili vzpostavljeni prvi letni delovni programi Pripravljalnega ukrepa, je bilo edino razpoložljivo orodje za analizo in določanje prednostnih nalog glede zmogljivosti v obrambi EU različica načrta za razvoj zmogljivosti iz leta 2014. Zdaj je na voljo več dodatnih orodij za načrtovanje in pobud za dolgoročno načrtovanje porabe EU za obrambo, ki jih bo treba usklajevati. Sodišče je ugotovilo, da se ta orodja za prve delovne programe Evropskega obrambnega sklada niso pogosto uporabljala.

V V Pogodbi o Evropski uniji so določene omejitve proračuna EU za obrambo. Ukrepi EU na področju obrambe so omejeni na skupno varnostno in obrambno politiko, ki je orodje za zunanje krizno upravljanje in ni mišljena kot skupna evropska obrambna politika ter zajema na primer skupno opredelitev groženj. Zaradi te omejitve je dolgoročno načrtovanje porabe EU na področju obrambe težavno.

VI EU še vedno nima dolgoročnejše strategije za Evropski obrambni sklad. Komisija še ni v zadostni meri obravnavala strateških vprašanj, da bi projekti v okviru sklada lahko imeli načrtovani učinek. Raziskovalni projekti Pripravljalnega ukrepa na področju obrambe ne vključujejo že od samega začetka načrta, v katerem bi bilo določeno, kako se bodo rezultati raziskav obravnavali v poznejših fazah, kar zadeva dodatne raziskave, razvoj, proizvodnjo, javno naročanje in druge vidike.

VII Glede na znatno povečanje delovne obremenitve na obrambnem področju se Komisija še naprej srečuje z znatnim pritiskom in izzivi na področju človeških virov. Z odstopanjem od načela neposrednega upravljanja se lahko posebni ukrepi v utemeljenih primerih izvajajo s posrednim upravljanjem, za katerega je potrebno manj uslužbencev Komisije. Ministrstva za obrambo, koordinatorji in udeleženci projektov Pripravljalnega ukrepa so poročali o pozitivnih izkušnjah s tem načinom upravljanja. Kljub temu to ostaja bolj izjema kot pravilo.

VIII Največ koordinatorjev in udeležencev projektov je bilo v državah članicah z velikimi obrambnimi industrijami. Sodišče je ugotovilo, da so pri več projektih sodelovala podjetja v isti kombinaciji. Pri veliki večini konzorcijev v Pripravljalnem ukrepu je šlo za nadaljevanje sodelovanja med subjekti, ki so delovali skupaj že pred programom.

IX Ministrstva za obrambo, koordinatorji in udeleženci projektov Pripravljalnega ukrepa so poudarili, da je za delovne programe Evropskega obrambnega sklada potrebno obdobje, daljše od enega leta, da bi lahko določili svoje prednostne naloge v daljšem obdobju in se bolje pripravili. Prvi korak je bila objava okvirne večletne perspektive za Evropski obrambni sklad maja 2022.

X Razpisi v okviru Pripravljalnega ukrepa so Komisiji omogočili, da je preizkusila različne vrste postopkov, kar je bil eden od ciljev ukrepa, ki se je izkazal za koristnega za prve letne razpise sklada v letih 2021 in 2022. Varnostne zahteve so se včasih zdele prestroge in zaradi njih je prišlo do zamud v postopku sporazuma o dodelitvi nepovratnih sredstev. Zaradi njih so se pojavile tudi težave pri izvajanju projektov, kar je vplivalo na komunikacijo med člani konzorcija. Dokumenti o izkušnjah, pridobljenih pri Pripravljalnem ukrepu, ki sta jih pripravili Komisija in Evropska obrambna agencija, so bili osredotočeni na postopke in obravnavani v razpravi s ključnimi deležniki. Nekatere izkušnje, pridobljene v okviru ukrepa, pri Evropskem obrambnem skladu niso bile upoštevane.

XI Na podlagi teh zaključkov Sodišče priporoča, naj Komisija sodeluje z Evropsko obrambno agencijo in državami članicami, da bi se:

- o za delovne programe Evropskega obrambnega sklada uporabilo načrtovalno obdobje, daljše od enega leta,
- o obstoječa orodja EU za obrambno načrtovanje in sodelovanje dosledno zaporedno razvrstila ter bi se ocenilo, kako nadalje oblikovati financiranje porabe EU za obrambo,

- o pregledali postopki, da bi se še bolj olajšalo sodelovanje v Evropskem obrambnem skladu,
- o ocenila možnost, da bi se pri projektih Evropskega obrambnega sklada lahko več uporabljalo posredno upravljanje,
- o oblikovala dolgoročna strategija za Evropski obrambni sklad, da bi se bolj uporabljala tehnologija, ki se razvije s pomočjo sklada, v obrambnem sektorju EU.

Uvod

Namen pripravljalnega ukrepa o raziskavah na področju obrambe je bil utreti pot raziskovalni komponenti Evropskega obrambnega sklada

01 Po manjšem [pilotnem projektu o raziskavah na področju obrambe](#) je Komisija novembra 2016¹ napovedala, da namerava začeti izvajati pripravljalni ukrep za raziskave na področju obrambe s proračunom v višini 90 milijonov EUR za obdobje 2017–2019. Začetek izvajanja je bil predstavljen kot prvi korak, ki “bo sicer časovno in proračunsko omejen, a bo omogočil preskus dodane vrednosti proračuna EU za podporo obrambnim raziskavam”, namenjen pa bo temu, da bo „utrl pot [...] evropsk[emu] obrambn[emu] raziskovaln[emu] program[u]“.

02 Pravna podlaga za vse pilotne projekte in pripravljalne ukrepe, ne le za obrambo, je člen 58 finančne uredbe². Pripravljalni ukrepi so namenjeni pripravi predlogov za sprejetje prihodnjih ukrepov. Proračun pripravljalnega ukrepa Unije o raziskavah na področju obrambe je med proračuni pilotnih projektov in pripravljalnih ukrepov, ki so se začeli izvajati med letoma 2014 in 2019, daleč največji³.

03 Ukrepi EU v zvezi s sodelovanjem na področju obrambne industrije temeljijo zlasti na [Pogodbi o delovanju Evropske unije](#)⁴, v kateri je določena pravna podlaga za industrijsko politiko EU in zastavljen cilj izboljšanja njenih znanstvenih in tehnoloških temeljev⁵.

04 Komisija je novembra 2016 pripravila končno različico orientacijskega dokumenta za pripravljalni ukrep o raziskavah na področju obrambe, ki naj bi služil kot smernice za razvoj vsebine pripravljalnih ukrepov za delovne programe za raziskave na področju obrambe. V njem je bilo navedeno, da bi bilo treba s Pripravljalnim ukrepom podpirati razvoj ključnih obrambnih zmogljivosti in bi ta moral imeti vlogo usmerjevalca za

¹ Sporočilo Komisije o evropskem obrambnem akcijskem načrtu, [COM\(2016\) 950](#).

² [Uredba \(EU, Euratom\) 2018/1046](#).

³ Glej na primer: Ackermann, R., Blomeyer, R., Papi, J. in drugi, [Pilot projects and preparatory actions in the EU budget 2014-2019](#), Evropski parlament, 2020.

⁴ Člen 173 PDEU.

⁵ Člen 179 PDEU.

programe sodelovanja na področju raziskav in tehnologije v Evropi. Dodano vrednost EU bi bilo treba jasno dokazati z uporabo ustreznih kazalnikov. Poleg tega je Komisija opredelila, kaj bi lahko obsegala dodana vrednost EU, in sicer s seznamom primerov, od katerih je bil eden „odprava pomembnih pomanjkljivosti na področju zmogljivosti“.

05 Pripravljalni ukrep je imel tri cilje⁶:

- pokazati in oceniti dodano vrednost obrambnih raziskav in tehnologije, ki jih podpira EU,
- spodbujati sodelovanje med državami članicami ter med obrambno industrijo EU, raziskovalnimi in tehnološkimi organizacijami ter akademskimi krogi,
- pripraviti raziskovalno komponento Evropskega obrambnega sklada od leta 2021 naprej.

06 Pripravljalni ukrep naj bi trajal tri leta, in sicer od leta 2017 do leta 2019, njegov skupni proračun pa naj bi znašal 90 milijonov EUR, razdeljenih na naslednji način: 25 milijonov EUR v letu 2017, 40 milijonov EUR v letu 2018 in 25 milijonov EUR v letu 2019. Čeprav Komisija ni bila pravno zavezana k temu, je ustanovila strokovno skupino, v katero so bili vključeni predstavniki organov držav članic (predvsem iz ministrstev za obrambo, pa tudi drugih javnih organov kot opazovalcev z neposrednim povabilom), znano kot „As-if“ ali posvetovalni programski odbor. S tem odborom je bilo opravljeno posvetovanje o temah letnega delovnega programa in zahtevah za razpise za zbiranje predlogov. Zahteve razpisov za zbiranje predlogov so nato sprejeli komisarji skupaj s sklepom o financiranju/delovnim programom.

07 Na podlagi predloga Komisije iz junija 2018⁷ je Svet marca 2021, Evropski parlament pa aprila 2021⁸ sprejel uredbo o Evropskem obrambnem skladu. Uredba je začela veljati retroaktivno 1. januarja 2021. Sredstva za izvajanje Evropskega obrambnega sklada za obdobje 2021–2027 znašajo 7 953 milijonov EUR, od tega 2 651 milijonov EUR za raziskovalne ukrepe in 5 302 milijona EUR za razvojne ukrepe. Za pregled ključnih korakov in dokumentov pri razvoju Evropskega obrambnega sklada glej [Prilogo I](#).

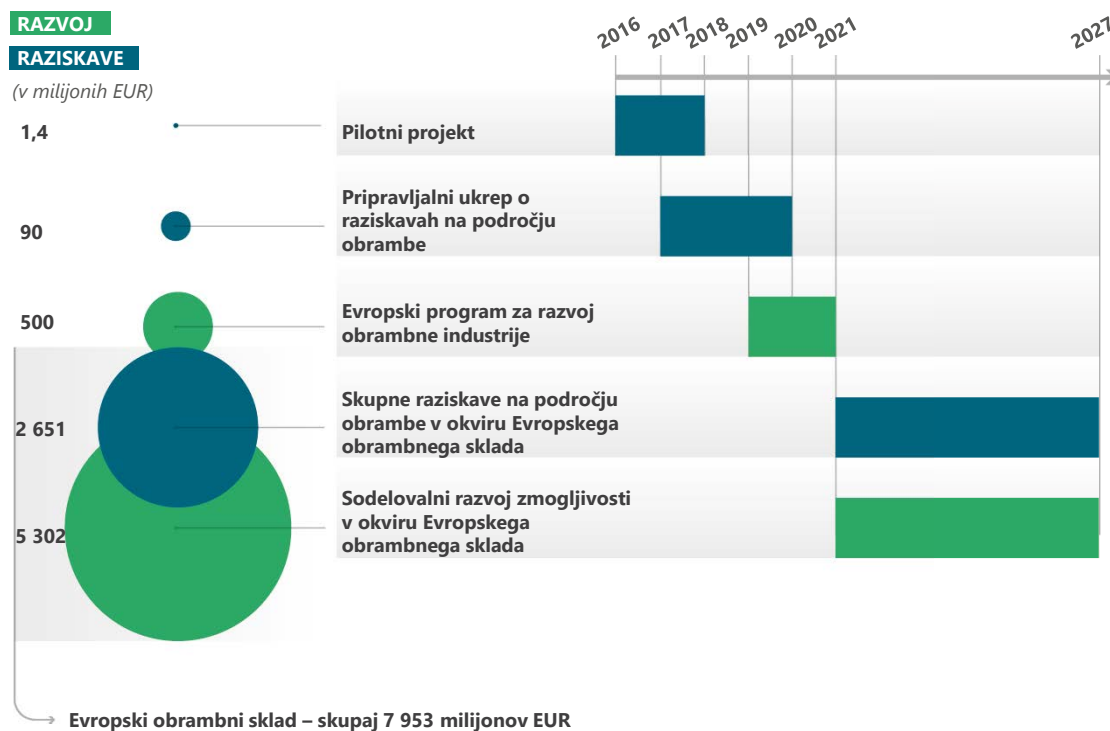
⁶ Spletišče Evropske komisije o Pripravljalnem ukrepu [Preparatory Action on Defence Research \(PADR\)](#).

⁷ Predlog Komisije za uredbo o ustanovitvi Evropskega obrambnega sklada – [COM\(2018\) 476 final](#).

⁸ [Uredba \(EU\) 2021/697](#) o vzpostavitvi Evropskega obrambnega sklada.

08 Struktura različnih programov, ki so privedli do Evropskega obrambnega sklada, je prikazana na [sliki 1](#).

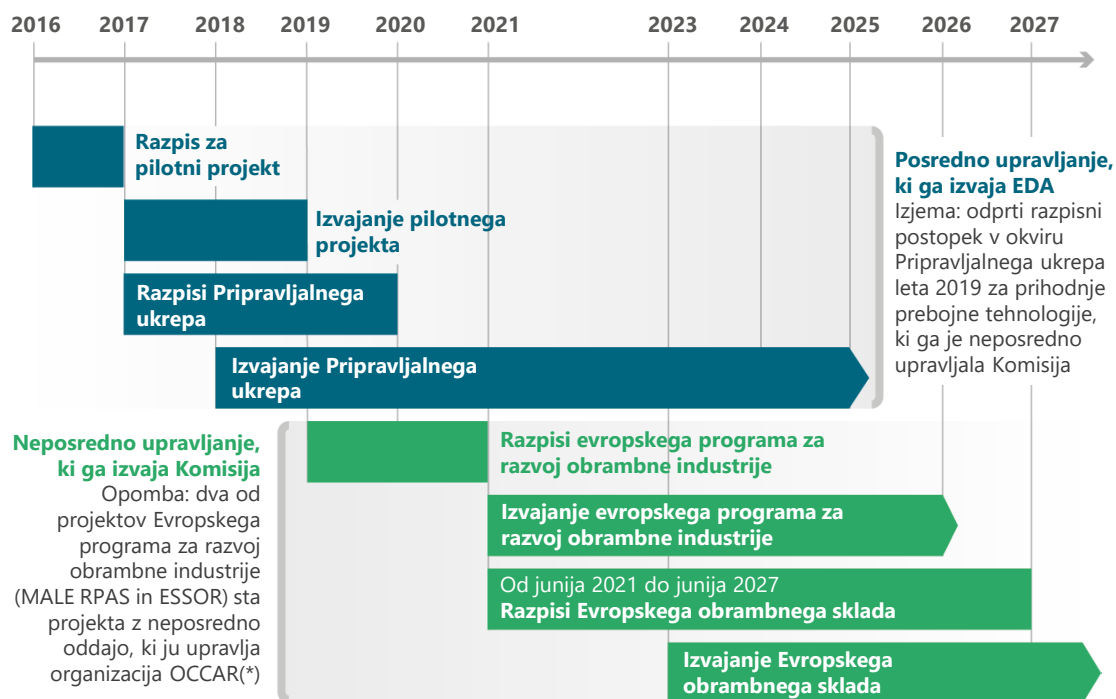
Slika 1 – Pripravljalni ukrep, predhodni program Evropskega obrambnega sklada

Vir: Evropsko računsko sodišče

09 Na [sliki 2](#) je prikazano prekrivanje časovnic različnih programov.

Slika 2 – Časovnice za pilotni projekt, Pripravljalni ukrep, evropski program za razvoj obrambne industrije in Evropski obrambni sklad

(*) Organizacija za oborožitveno sodelovanje (OCCAR) je mednarodna organizacija, ki upravlja programe sodelovanja na področju vojaške opreme v njihovem celotnem življenjskem ciklu. Sedanje države članice organizacije OCCAR so: Belgija, Francija, Nemčija, Italija, Španija in Združeno kraljestvo.

Vir: Evropsko računsko sodišče

10 Na podlagi Pripravljalnega ukrepa in evropskega programa za razvoj obrambne industrije⁹ je uvedba Evropskega obrambnega sklada velik preskok v ravni financiranja EU za raziskave in razvoj na področju obrambe. Vendar ga je treba tudi postaviti v kontekst, na primer s primerjavo njegovega proračuna s porabo za vojaške namene po vsem svetu ali z odhodki za raziskave in razvoj na področju obrambe v državah, ki vanju veliko vlagajo (kjer so takšni podatki na voljo). Proračun Pripravljalnega ukrepa v višini 90 milijonov EUR in proračun Evropskega obrambnega sklada v višini 7 953 milijonov EUR sta razmeroma majhna v primerjavi s proračuni držav članic EU in večjih akterjev

⁹ Glej [Uredbo \(EU\) 2018/1092](#) o vzpostavitvi evropskega programa za razvoj obrambne industrije.

na svetovni ravni za obrambo ter njihovimi proračuni za raziskave in razvoj na področju obrambe¹⁰.

11 Skupaj je letni promet obrambnega sektorja EU ocenjen na skoraj 84 milijard EUR, s čimer naj bi se neposredno podpiralo več kot 196 000 visoko kvalificiranih delovnih mest, posredno pa več kot 315 000 delovnih mest¹¹. V obrambni sektor EU je vključeno manjše število glavnih akterjev v nekaterih državah (zlasti v Franciji, Nemčiji, Italiji, Španiji in na Švedskem) ter do 2 500 malih in srednjih podjetij. Večja podjetja v obrambni industriji imajo koristi od tesnih odnosov s svojimi nacionalnimi vlada. Povpraševanje prihaja skoraj izključno iz državnih ministrstev za obrambo.

Komisija in Evropska obrambna agencija sta izvedli Pripravljalni ukrep

12 Pred kakršno koli proračunsko porabo EU za obrambo je bila 12. julija 2004 ustanovljena [Evropska obrambna agencija](#) (EDA) s skupnim ukrepom Sveta ministrov. Njena naloga je bila podpirati države članice in Svet pri njihovih prizadevanjih za izboljšanje evropskih obrambnih zmogljivosti na področju kriznega upravljanja ter za ohranitev evropske varnostne in obrambne politike, kakršna je in kakor se bo razvijala v prihodnosti. Komisija in Evropska obrambna agencija sta za izvajanje programa Pripravljalnega ukrepa 31. maja 2017 podpisali sporazum o prenosu pooblastil¹². Program se je na splošno izvajal v okviru posrednega upravljanja (za razdelitev odgovornosti glej [okvir 1](#)). Komisija se je odločila, da bo zadnji razpis v okviru Pripravljalnega ukrepa, poimenovan *Challenging the future* (za prebojno tehnologijo) upravljala sama, da bi preizkusila neposredno upravljanje raziskovalnih in tehnoloških obrambnih projektov, ter preverila, kako koristen je dvostopenjski postopek ocenjevanja, v katerega so vključeni predstavniki nacionalnih ministrstev za obrambo.

¹⁰ Glej na primer: skupno sporočilo Komisije o analizi vrzeli pri naložbah v obrambo in nadaljnjih korakih [JOIN\(2022\) 24](#), str. 4, in informativni pregled službe kongresa ZDA za raziskave o [vladnih odhodkih ZDA in drugih držav OECD za raziskave in razvoj na področju obrambe](#).

¹¹ Glej skupno sporočilo Komisije o analizi vrzeli pri naložbah v obrambo in nadaljnjih korakih, [JOIN\(2022\) 24](#), str. 5.

¹² Spremenjen 29. januarja 2019, 21. decembra 2020 in 29. junija 2021, glej [spletišče](#) Evropske obrambne agencije.

Okvir 1

Odgovornosti Komisije in EDA za Pripravljalni ukrep

Komisija je bila odgovorna za:

- splošno upravljanje Pripravljalnega ukrepa,
- pripravo delovnih programov zanj in s tem povezanih besedil razpisov za zbiranje predlogov,
- pregled varnostnih vidikov predlogov,
- upravljanje razpisa za prebojno tehnologijo *Challenging the future*.

EDA je bila odgovorna za:

- pripravo in objavo razpisov za zbiranje predlogov,
- ocenjevanje predlogov,
- sprejemanje odločitev o oddaji javnih naročil,
- pogajanja o sporazumih o dodelitvi nepovratnih sredstev za izbrane projekte in njihovo sklenitev,
- spremljanje izvajanja financiranih projektov.

13 Po devetih razpisih, vključenih v letne delovne programe (treh vsako leto v letih 2017, 2018 in 2019), je bilo izbranih 18 projektov v okviru Pripravljalnega ukrepa (glej [Prilogo II](#)). Projekt OCEAN 2020 je bil s proračunom v višini 35,4 milijona EUR daleč največji projekt, trije drugi projekti pa so imeli proračune, ki so presegali 5 milijonov EUR. Ostalih 14 projektov je bilo precej manjših, s skupnim proračunom v višini 22,2 milijona EUR ali povprečno 1,6 milijona EUR na projekt.

Najnovejši razvoj dogodkov na področju obrambe EU

14 Odkar se je Pripravljalni ukrep začel, je prišlo na področju obrambe v EU do veliko pomembnih sprememb. Na primer, EU zaradi vojne v Ukrajini zdaj financira nakup in dobavo smrtonosnega orožja za Ukrajino z evropskim mirovnim instrumentom¹³.¹⁴ Komisija je februarja 2022 predstavila tudi pomembne ukrepe za prispevek k obrambi EU, spodbujanje inovacij in obravnavanje strateških odvisnosti¹⁵. Poleg tega je leta 2022 izdala več strateških dokumentov (glej *Prilogo I*).

¹³ Sporočilo Sveta Evropske unije za javnost – EU sprejela nov sklop ukrepov v odziv na rusko vojaško agresijo proti Ukrajini, 28.2.2022.

¹⁴ Sporočilo Sveta Evropske unije za javnost – Podpora EU za Ukrajino: Svet dosegel dogovor o tretji tranši podpore v okviru evropskega mirovnega instrumenta v skupni višini 1,5 milijarde EUR, 13.4.2022.

¹⁵ Evropska komisija, Komisija predstavila obsežne ukrepe za prispevanje k evropski obrambi, spodbujanje inovacij in obravnavanje strateških odvisnosti, 15.2.2022.

Obseg revizije in revizijski pristop

15 Cilj revizije je bil oceniti, ali je bila EU s Pripravljalnim ukrepom ustrezno pripravljena na povečanje porabe za obrambo prek Evropskega obrambnega sklada. To je bila prva priložnost, da Sodišče revidira porabo EU za obrambo, saj so financirani projekti dovolj napredovali, ter da oblikuje zaključke in priporočila za izboljšanje porabe EU prek Evropskega obrambnega sklada.

16 Da bi Sodišče lahko odgovorilo na glavno revizijsko vprašanje, je obravnavalo naslednja podvprašanja:

- Ali so bile v delovnih programih Pripravljalnega ukrepa upoštevane prednostne naloge na področju zmogljivosti?
- Ali je Komisija uporabila Pripravljalni ukrep za preizkušanje širokega nabora postopkov za izvajanje obrambnega programa?
- Ali je Komisija pridobila široko udeležbo v projektih Pripravljalnega ukrepa?
- Ali so se s projekti Pripravljalnega ukrepa dosegli in uspešno razširjali pričakovani rezultati?
- Ali je Komisija pri uvedbi Evropskega obrambnega sklada upoštevala izkušnje, pridobljene v okviru Pripravljalnega ukrepa, tudi glede tega, kateri viri so potrebni za izvajanje tega sklada?

17 V reviziji so zajeti odhodki Pripravljalnega ukrepa od leta 2018 do leta 2022 ter prva dva razpisa Evropskega obrambnega sklada za leti 2021 in 2022. Sodišče je v okviru svojega revizijskega dela pregledalo podporno dokumentacijo ter opravilo razgovore s predstavniki Komisije in EDA. Posvetovalo se je tudi s strokovnjaki in opravilo razgovore z vsemi ključnimi deležniki, na daljavo ali med svojimi obiski v petih državah članicah EU (Belgija, Nemčija, Španija, Francija in Italija), in sicer: z osmimi koordinatorji projektov Pripravljalnega ukrepa, vodilnimi člani posvetovalnega programskega odbora in delegati programskega odbora Evropskega obrambnega sklada. Od teh petih držav članic imajo štiri pomembno obrambno industrijo. Obiskani koordinatorji projektov niso bili izbrani le zato, da bi se zajel visok odstotek proračuna Pripravljalnega ukrepa (več kot 80 %), temveč tudi zato, da se zajamejo vse vrste

uporabljenih razpisov. Sodišče je izvedlo podrobno analizo 12 projektov Pripravljalnega ukrepa od skupno 18¹⁶, s čimer je bilo zajetih več kot 87 % sredstev za projekte ukrepa.

18 Sodišče je izvedlo štiri ankete: dve z nacionalnimi organi (večinoma ministrstvi za obrambo) v vseh državah članicah EU (glavni člani posvetovalnega programskega odbora Pripravljalnega ukrepa in delegati programskega odbora Evropskega obrambnega sklada) in dve s člani konzorcijev projektov (vsi koordinatorji projektov in naključni vzorec 34 udeležencev v projektu od skupaj približno 200). Na ankete za nacionalne organe je odgovorilo štirinajst držav članic. Stopnja odgovora koordinatorjev projektov je bila 100-odstotna, udeležencev projekta pa 62-odstotna. Namen je bil pridobiti mnenja in informacije od ključnih deležnikov Pripravljalnega ukrepa, pa tudi deležnikov Evropskega obrambnega sklada, ter dokaze navzkrižno preveriti.

19 Nekatere podrobnosti in sklici v poročilu niso razkriti, nekatere informacije pa so zaradi stopnje tajnosti predstavljene anonimizirano.

¹⁶ AIDED, CROWN, EXCEED, GOSSRA, INTERACT, OCEAN 2020, PRIVILEGE, PYTHIA, QUANTAQUEST, SPINAR, TALOS, VESTLIFE.

Opažanja

Orodja za zagotavljanje informacij za prednostne naloge financiranja Evropskega obrambnega sklada so bila oblikovana po tem, ko so se letni delovni programi Pripravljalnega ukrepa že začeli

20 V skladu s pravili o komitologiji¹⁷ mora Komisiji pri pripravi delovnega programa in razpisov za zbiranje predlogov pomagati programski odbor predstavnikov držav članic. Za to, da lahko države članice določijo, katere obrambne zmogljivosti bi morale biti prednostne naloge v okviru Pripravljalnega ukrepa, so potrebna orodja.

21 Sodišče se v tem delu zato osredotoča na to, kako sta Komisija in EDA oblikovali postopke za pripravo delovnih programov in razpisov za zbiranje predlogov Pripravljalnega ukrepa. Preučilo je, ali:

- o so ključni deležniki sodelovali v pripravi letnih delovnih programov in
- o so ti programi vključevali zmogljivosti, ki so štejele za prednostne naloge na področju obrambe.

Vsi ključni deležniki so sodelovali pri pripravi letnih delovnih programov Pripravljalnega ukrepa

22 Komisija se je odločila, da je najprimernejši organ za podporo prvemu skupnemu programu sodelovanja na področju obrambnih raziskav med državami članicami, ki ga financira EU, EDA. Razlogi za tako odločitev so bili:

- (1) strokovno znanje in izkušnje EDA pri organizaciji in vodenju raziskovalnih projektov na področju obrambe;
- (2) njena podpora državam članicam pri opredeljevanju raziskovalnih tem in
- (3) njen potencial, da podpre države članice pri izkoriščanju rezultatov raziskovalnih projektov.

¹⁷ Glej [Uredbo \(EU\) št. 182/2011](#) o določitvi splošnih pravil in načel, na podlagi katerih države članice nadzirajo izvajanje izvedbenih pooblastil Komisije.

23 Pripravljalni ukrep se je izvajal s konkurenčnimi letnimi razpisi za zbiranje predlogov na podlagi letnih delovnih programov¹⁸. Ustanovljen je bil posvetovalni programski odbor, katerega ustanovitev se sicer v skladu s pravnim okvirom Pripravljalnega ukrepa ni zahtevala.

24 Posvetovalni programski odbor Pripravljalnega ukrepa (glej odstavek **06**):

- o je omogočil Komisiji, da pripravi delovni program v zvezi z obrambnimi raziskavami, pri čemer ji je pomagal programski odbor,
- o je spodbujal sodelovanje držav članic pri opredeljevanju in razvoju programov,
- o je spodbujal sodelovanje med državami članicami z razpravo o temah, za katere bi se lahko financirali raziskovalni in tehnološki projekti, ter soglasnim dogovorom o njihovih prispevkih.

Kar zadeva Evropski obrambni sklad, pa je treba zanj v skladu z [Uredbo \(EU\) 2021/697](#) o ustanovitvi Evropskega obrambnega sklada ustanoviti programski odbor.

25 Ena od nalog EDA je spodbujati projekte sodelovanja EU na področju obrambe in služiti kot forum za obrambne ministre EU. Zato je EDA kljub temu, da je na sejah posvetovalnega programskega odbora sodelovala le kot opazovalka¹⁹, pred temi sejami državam članicam dala na voljo svoje strokovno znanje. Prispevala je koristne informacije o možnih raziskovalnih temah, o katerih bi bilo treba nadalje razpravljati v posvetovalnem programskem odboru, in pripomogla k oblikovanju usklajenih stališč držav članic na posebnih *ad hoc* sejah²⁰.

26 Pristojnosti in poslovniki posvetovalnega programskega odbora za obrambne raziskave sta vključevala možnost ustanovitve delovnih podskupin za preučitev specifičnih tem. Nekatere od njih (npr. podskupine za sisteme na čipu in sisteme z usmerjeno energijo) so bile ustanovljene²¹ zato, da bi pripravile osnutek tehničnih zahtev za Pripravljalni ukrep. Te *ad hoc* podskupine so sicer izvedle tematske naloge,

¹⁸ Glej spletišče Evropske komisije o Pripravljalnem ukrepu [Preparatory Action on Defence Research \(PADR\)](#).

¹⁹ Točka 9 [pristojnosti in poslovnika](#) posvetovalnega programskega odbora za obrambne raziskave.

²⁰ Dokument usmerjevalnega odbora Evropske obrambne agencije, 12. december 2019.

²¹ Točka 7 [pristojnosti in poslovnika](#) posvetovalnega programskega odbora za obrambne raziskave.

povezane s Pripravljalnim ukrepom, in imele dva ali tri sestanke; upoštevale so tudi vložek že obstoječih tehnoloških skupin EDA za zmogljivosti (Cap Techs).

27 Ministrstva za obrambo so vzdrževala redne stike s svojimi nacionalnimi obrambnimi industrijami, katerih glavne stranke so. To jim je omogočilo, da se seznani z obstoječimi smermi raziskovanja in ocenijo morebitno zanimanje zanje na ravni EU ter to, ali naj jih predstavijo posvetovalnemu programskemu odboru kot možne ukrepe, ki jih je treba razviti.

28 Komisija je letne delovne programe na podlagi prispevkov posvetovalnega programskega odbora glede razvoja zmogljivosti in obrambnih raziskav sprejela s soglasjem brez formalnega glasovanja. Delovni programi so vsebovali podroben opis ukrepov, ki naj bi se financirali z dodelitvijo nepovratnih sredstev za predloge projektov, ki jih predložijo konzorciji na podlagi teh razpisov za zbiranje predlogov.

V letnih delovnih programih so bili upoštevani prednostni ukrepi na področju obrambnih zmogljivosti, dogovorjeni v okviru načrta za razvoj zmogljivosti iz leta 2014, ki je bil takrat na voljo

29 EDA je leta 2008 pripravila prvo različico svojega načrta za razvoj zmogljivosti za reševanje dolgoročnih izzivov na področju varnosti in obrambe. Preučila je prihodnje varnostne scenarije in dala priporočila glede zmogljivosti, ki bi jih evropske vojaške sile potrebovale za odzivanje na različne možne razvoje dogodkov (prednostne naloge glede zmogljivosti). Posodobljene različice so bile pripravljene v letih 2010, 2014 in 2018. Evropski svet je na zasedanju 19. in 20. decembra 2013 poudaril, kako pomembna je krepitev razvoja vojaških zmogljivosti EU.

30 Ko so bili določeni prvi letni delovni programi Pripravljalnega ukrepa, je bilo edino razpoložljivo orodje za analizo in določanje prednostnih nalog glede zmogljivosti v obrambi EU različica načrta za razvoj zmogljivosti iz leta 2014. Komisija je menila, da načrta za leto 2014 ni mogoče v celoti uporabiti za raziskave na področju obrambe, ker je zajemal zelo široko področje, proračun Pripravljalnega ukrepa pa je bil omejen²².

31 Sodišče je ugotovilo, da sta bili po tem, ko so bili do določene mere v pripravo letnih delovnih programov vključeni vsi ključni deležniki (Komisija, države članice, EDA in industrija), več kot dve tretjini od tem in izbranih projektov Pripravljalnega ukrepa

²² Evropska obrambna agencija, *EDA outlines key priorities of the revised Capability Development Plan*, 19.11.2014.

povezani s prednostnimi nalogami glede zmogljivosti iz načrta za razvoj zmogljivosti iz leta 2014 (glej [slika 3](#)). S stalnim dialogom med industrijo in ministrstvi (glej odstavek [27](#)) je bilo mogoče zagotoviti koristen referenčni okvir za delovne programe Pripravljalnega ukrepa, na primer s temami, ki jih je v svojih dokumentih o stališču o tem ukrepu predlagalo Evropsko združenje letalske, vesoljske in obrambne industrije²³.

²³ Glej na primer: Evropsko združenje letalske, vesoljske in obrambne industrije, *Technology priorities for the EU Preparatory Action on CSDP-related research*, 14.10.2015.

Slika 3 – Primeri povezav med prednostnimi ukrepi načrta za razvoj zmogljivosti iz leta 2014 ter temami in projekti Pripravljalnega ukrepa

VLOŽKI: ZMOGLJIVOSTI, KI IMAJO PREDNOST

DOSEGANJE INFORMACIJSKE PREVLADE

Zoperstavljanje kibernetiskim grožnjam (kibernetška obramba)
Zagotavljanje zmogljivosti za satelitske komunikacijske storitve
Izboljšanje informacijskih in komunikacijskih storitev na bojišču
Daljinsko vodeni zrakoplovi za nadzor

ZAŠČITA SIL NA BOJIŠČU

Povečanje zmogljivosti za boj proti improviziranim eksplozivnim napravam in za kemične, biološke, radiacijske in jedrske snovi ter eksplozive med bojevanjem
Zagotavljanje zračne in raketne obrambe za premestljive sile

OMOGOČANJE EKSPEDICIJSKIH OPERACIJ

Zračne zmogljivosti med bojišči
Bojne zmogljivosti znotraj bojišča
Izboljšanje logistične podpore za napotene sile
Zagotavljanje medicinske podpore za operacije

ZAVAROVANJE KOMUNIKACIJSKIH LINIJ

Sistem pomorskega nadzora
Pomorsko patroliranje in spremstvo

MEDSEKTORSKI DEJAVNIKI

Energija in varstvo okolja
SESAR
Modeliranje, simulacija in eksperimentiranje
Vesoljsko podprte informacijske storitve

IZLOŽKI RAZISKAV: razpisi in projekti Pripravljalnega ukrepa

INTERACT

Prihodnji evropski standard interoperabilnosti za vojaške sisteme brez posadke

QUANTAQUEST

Varna kvantna komunikacija in navigacija za evropsko obrambo

AIDED

Tehnike umetne inteligence za odkrivanje skritih groženj, npr. improviziranih eksplozivnih naprav

CROWN

Kombinirane radarske, komunikacijske in elektronske funkcije bojevanja, temelječe na evropskih aktivnih elektronsko krmljenih nizih za vojaške uporabe

EXCEED

Družina sistema na čipu (SoC) za robustne in varne obrambne uporabe

OPTIMISE

Nova arhitektura za izboljšanje določanja položaja, navigacije in določanja časa na območjih z omejenim dostopom do GNSS ali brez njega

ARTUS

Roj avtonomnih brezpilotnih kopenskih vozil za podporo pehotnim enotam

ACAMSII, GOSSRA, VESTLIFE

Zaščita sil in napredni vojaški sistemi onkraj sedanjih programov

TALOS

Visoko zmogljiv laserski sistem

OCEAN 2020

Povečano situacijsko zavedanje v pomorskem okolju

PILUM

Nastajajoča prelomnica – učinki z dolgim dometom

Vir: Evropsko računsko sodišče na podlagi načrta za razvoj zmogljivosti iz leta 2014

32 Ankete, ki jih je Sodišče naslovilo na nacionalne organe (člane posvetovalnega programskega odbora in programskega odbora Evropskega obrambnega sklada), pa tudi na koordinatorje projektov Pripravljalnega ukrepa in vzorec udeležencev projektov tega ukrepa, so vključevale vprašanja o prednostnih nalogah na področju zmogljivosti (glej rezultate v *okviru 2*).

Okvir 2

Povratne informacije deležnikov Pripravljalnega ukrepa v zvezi z vprašanjem pomembnih obrambnih zmogljivosti

Več kot 88 % vseh koordinatorjev projektov Pripravljalnega ukrepa in več kot 80 % (17) udeležencev projektov, ki so odgovorili na anketo Sodišča, se je strinjalo, da so v delovnih programih in razpisih ukrepa obravnavane najpomembnejše prednostne naloge EU na področju obrambnih zmogljivosti.

Mnenja nacionalnih organov pa so se razlikovala, saj 50 % anketirancev ni izrazilo ne strinjanja ne nestrinjanja. Dve od petih ministrstev za obrambo, ki ju je obiskalo Sodišče, menita, da to vprašanje ni bilo tako pomembno, saj je bil Pripravljalni ukrep preizkus postopkov za Evropski obrambni sklad, njegov proračun pa ni zadostoval za obravnavanje ključnih prednostnih nalog na področju zmogljivosti.

33 EDA in države članice, ki sodelujejo v Pripravljalnem ukrepu, so menile, da bo po Pripravljalnem ukrepu potreben bolj sistematičen pristop k obrambnim raziskavam EU. V ta namen naj bi se usklajeno stališče o pomembnih prednostnih nalogah obrambnih raziskav EU in možnih načinih, da se dosežejo, pripravilo na podlagi *krovnega strateškega raziskovalnega programa*, ki ga je razvila EDA s sodelujočimi državami članicami in je bil odobren decembra 2018 (glej *Prilogo I*).

34 Obstajajo tudi druge pobude za analizo in določitev prednostnih nalog na področju zmogljivosti za obrambo EU, ki bi se lahko uporabile pri pripravi letnih delovnih programov Evropskega obrambnega sklada (glej *okvir 3*).

Okvir 3

Orodje in pobude za določanje prednostnih nalog EU na področju obrambe, ki so se začeli izvajati po začetku Pripravljalnega ukrepa

Načrt za razvoj zmogljivosti iz leta 2018 in v njem opredeljene prednostne naloge na področju zmogljivosti, ki so ga države članice odobrile 28. junija 2018. V načrtu iz leta 2018 so poleg prednostnih nalog na področju zmogljivosti opredeljene tudi dejavnosti, pri katerih lahko države članice sodelujejo v različnih okvirih, vključno s stalnim strukturnim sodelovanjem, pri čemer po potrebi uporabljajo programe EU, kot sta evropski program za razvoj obrambne industrije in Evropski obrambni sklad. Pri reviziji načrta iz leta 2018 je bilo dodano novo orodje, ki se imenuje „primeri strateškega okvira“ in je namenjeno usmerjanju skupnega izvajanja opredeljenih prednostnih nalog.

V **usklajenem letnem pregledu na področju obrambe** je prikazan pregled obstoječih obrambnih zmogljivosti v EU in opredeljena so možna področja sodelovanja. Po poskusni izvedbi v letih 2017/2018 se je prvi polni cikel letnega pregleda začel jeseni 2019, zaključil pa se je novembra 2020 s končnim poročilom usmerjevalnemu odboru EDA, sestavljenemu iz nacionalnih ministrov za obrambo.

Stalno strukturno sodelovanje (PESCO) je bilo vzpostavljeno s sklepom Sveta z dne 11. decembra 2017. Zajema 25 držav članic EU, z njim pa se zagotavlja pravni okvir za skupno načrtovanje in pripravo projektov skupnih zmogljivosti, naložbe v te projekte ter krepitev operativne pripravljenosti in prispevka oboroženih sil.

Komisija je Pripravljalni ukrep uporabila za to, da bi preizkusila različne vrste postopkov za upravljanje obrambnih projektov in opredelila najboljše prakse in težave pri izvajanju

35 V skladu s sklepi Komisije o financiranju Pripravljalnega ukrepa²⁴ je njegov namen pripraviti in preizkusiti mehanizme za izvajanje različnih skupnih raziskovalnih in tehnoloških dejavnosti na področju obrambe, ki jih financira EU. Ker se za Pripravljalni ukrep uporabljajo razpisi za zbiranje predlogov, medtem ko obrambna industrija na splošno uporablja javna naročila, morajo biti vsi deležniki prepričani, da je postopek ocenjevanja razpisov pravičen in transparenten. Obdobje do dejanskega začetka

²⁴ Glej sklep Komisije o financiranju Pripravljalnega ukrepa za leto 2017, [C\(2017\) 2262](#); sklep o financiranju Pripravljalnega ukrepa za leto 2018 in delovnem programu za leto 2018 [C\(2018\) 1383](#); sklep o financiranju Pripravljalnega ukrepa za leto 2019 in delovnem programu za leto 2019, [C\(2019\) 1873](#).

izvajanja projekta je treba učinkovito upravljati, spremljanje projektov pa mora biti uspešno in koristno.

36 Sodišče se v tem delu zato osredotoča na Pripravljalni ukrep kot preizkus za Evropski obrambni sklad. Preučilo je, ali:

- je Komisija uporabila razpise v okviru Pripravljalnega ukrepa za to, da bi preizkusila različne vrste postopkov,
- so se predlogi v postopkih ocenjevanja in oddaje javnega naročila ocenjevali dosledno,
- se zaradi priprave sporazumov o dodelitvi nepovratnih sredstev izvajanje ni začelo z zamudo,
- EDA in Komisija tesno spremljata izvajanje Pripravljalnega ukrepa.

Na podlagi razpisov Pripravljalnega ukrepa je Komisija lahko preizkusila različne vrste postopkov za upravljanje raziskovalnih projektov na področju obrambe

37 S Pripravljalnim ukrepom se je preizkušala politična volja za program za obrambne raziskave in tehnologije EU ter to, kako se bo na program in postopke odzvala tehnološka in industrijska baza evropske obrambe. Na podlagi razpisov Pripravljalnega ukrepa je Komisija lahko preizkusila različne vrste postopkov, kar je bil eden od njenih ciljev (glej *Prilogo III*):

- razpis s specifično temo v primerjavi z odprtim razpisnim postopkom za razpis *Challenging the future* za prebojno tehnologijo (v nadaljnjem besedilu: odprti razpisni postopek),
- raziskovalne dejavnosti v primerjavi z usklajevalnimi in podpornimi ukrepi²⁵,
- povračilo stroškov v primerjavi z razpisi s pavšalnimi zneski v okviru odprtega razpisnega postopka,
- enostopenjsko ocenjevanje v primerjavi z dvostopenjskim v primeru odprtega razpisnega postopka,

²⁵ Za opredelitve glej dokument Evropske obrambne agencije, *PADR 2018 calls - Annex D. Types of action: specific provisions and funding rates*, str. 31.

- o posredno upravljanje (ki ga izvaja EDA) v primerjavi z neposrednim upravljanjem, ki ga izvaja Komisija, za odprti razpisni postopek; vse neposredno upravljanje je izvajala ista enota Komisije, ki je postala del Generalnega direktorata za obrambno industrijo in vesolje (GD DEFIS), ko je bil ta ustanovljen januarja 2020,
- o razpise z višjim proračunom v primerjavi s tistimi z nižjim proračunom,
- o različne **ravni tehnološke pripravljenosti** glede raziskav in tehnologije: v razpisih je bil zajet skoraj ves spekter,
- o različne pristope k ocenjevanju (glej **tabelo 1**).

38 Dvostopenjski postopek oddaje javnega naročila za odprte razpisne postopke je bil oblikovan z namenom, da se poenostavi oddaja za mala in srednja podjetja in nove udeležence; na prvi stopnji so morali udeleženci predložiti svoje predloge na samo majhnem številu strani (tako sta se na tej stopnji prihranila čas in vložek).

39 Komisija je leta 2019 objavila javni razpis *Challenging the future* v okviru Pripravljalnega ukrepa, da bi preizkusila prihodnje prebojne tehnologije za obrambo (glej **Prilogo II**). Z njim naj bi dobili dostop novi udeleženci in bi se spodbujale zamisli zunaj kalupa. Od 52 prejetih predlogov so nepovratna sredstva prejeli trije. Med 12 subjekti, ki sodelujejo v teh treh projektih, je bilo neko veliko podjetje, ki sodeluje v vseh treh, poleg tega pa še v sedmih drugih projektih Pripravljalnega ukrepa. Nek velik raziskovalni center sodeluje v šestih drugih projektih Pripravljalnega ukrepa. Šest subjektov je novih udeležencev, vključno z univerzami, ki so sodelovale v številnih drugih raziskovalnih programih EU (kot so sedmi okvirni program, Obzorje 2020 ali Obzorje Evropa).

Postopek ocenjevanja in oddaje javnih naročil je bil celovit, toda pokazale so se težave pri najemanju strokovnjakov za obrambo za ocenjevanje predlogov

40 V okviru Pripravljalnega ukrepa so bile uporabljene številne značilnosti programa EU za raziskave in inovacije Obzorje 2020, zlasti postopek ocenjevanja predlogov in oddaje javnih naročil. Tri merila za ocenjevanje in oddajo javnih naročil v okviru Pripravljalnega ukrepa (odličnost, učinek, kakovost in uspešnost izvajanja) so na primer izhajala iz meril, uporabljenih za Obzorje 2020.

41 Neodvisni strokovnjaki so bili izbrani v specializiranih razpisih, v katerih so bile podrobno opredeljene njihove naloge²⁶. To je bil težaven proces, saj je bilo na trgu na voljo le malo strokovnjakov, poleg tega pa so morali od svojih nacionalnih organov pridobiti dovoljenje za dostop do tajnih podatkov. Prva faza javnega razpisa *Challenging the future* je vključevala vojaško oceno, pri kateri so sodelovali nacionalni vojaški strokovnjaki. Čeprav je bilo vprašanje najemanja strokovnjakov v primeru Pripravljalnega ukrepa rešeno, bo lahko težavno za Evropski obrambni sklad, pri katerem bo število projektov veliko večje.

42 Kot je podrobno opisano v [tabeli 1](#), so bili postopki ocenjevanja in oddaje javnih naročil v okviru Pripravljalnega ukrepa celoviti.

Tabela 1 – Postopek ocenjevanja in oddaje javnih naročil: ključni koraki

Ključni koraki za 15 projektov, ki jih je posredno upravljala Evropska obrambna agencija (EDA)
○ individualna ocena treh neodvisnih strokovnjakov ○ poročilo o soglasju treh strokovnjakov po srečanju, na katerem je razpravo vodila EDA ○ odbor s predstavniki EDA in Komisije, ki mu predseduje EDA, se sestane z neodvisnimi strokovnjaki, da se kalibrirajo rezultati ocen in pripravi zbirno ocenjevalno poročilo ○ v postopek ocenjevanja je vključen neodvisni opazovalec, ki pripravi poročilo o tem, kako je bilo ocenjevanje izvedeno, ter da priporočila ○ pregled etičnih, pravnih in družbenih vidikov, ki ga izvedejo neodvisni strokovnjaki in ga usklajuje EDA ○ varnostni pregled Komisije za predloge, upravičene do financiranja, pri katerem ji pomaga skupina vladnih strokovnjakov, ki so jih imenovali nacionalni varnostni organi držav članic EU in Norveške

²⁶ Evropska obrambna agencija, *Call for experts to assist the European Defence Agency (EDA) with tasks in connection with the Preparatory Action on Defence Research 2017-2019*.

Ključni koraki za tri projekte, ki jih je neposredno upravljala Komisija

- stopnja 1: individualna ocena treh neodvisnih strokovnjakov; poročilo o soglasju treh strokovnjakov po srečanju, na katerem je razpravo vodila Komisija
- ocena vojaškega učinka, ki jo opravijo vojaški strokovnjaki iz vseh ministrstev držav članic za obrambo, pri čemer se oba rezultata seštejeta, kot je pojasnjeno v besedilu razpisa(*)
- stopnja 2: individualna ocena, ki jo opravijo trije neodvisni strokovnjaki za celoten predlog v zvezi z 12 predlogi, ki so bili na prvi stopnji najboljše ocenjeni, po srečanju, na katerem je razpravo vodila Komisija
- odbor, ki mu predseduje Komisija, se sestane z neodvisnimi strokovnjaki za namene kalibracije rezultatov ocen in pripravo zbirnega ocenjevalnega poročila
- v postopek ocenjevanja je vključen neodvisni opazovalec, ki pripravi poročilo o tem, kako je bilo ocenjevanje izvedeno, ter da priporočila
- pregled etičnih, pravnih in družbenih vidikov, ki ga izvedejo neodvisni strokovnjaki in ga usklajuje Komisija
- varnostni pregled predlogov, upravičenih do financiranja, ki ga opravi Komisija s pomočjo skupine vladnih strokovnjakov, ki so jih imenovali nacionalni varnostni organi držav članic EU in Norveške.

(*) Na prvi stopnji ocenjevanja je bila izračunana ponderirana vsota točk (klasično ponderiranje meril za oddajo javnih naročil za znanstveni del in za del vojaškega pomena, vsaka država članica je imela določeno število točk, ki jih je morala razdeliti med vse prejete vloge).

Vir: Evropsko računsko sodišče

Za pet od 12 analiziranih projektov je bil čas med objavo razpisov in podpisom sporazumov o dodelitvi nepovratnih sredstev daljši od dveh let

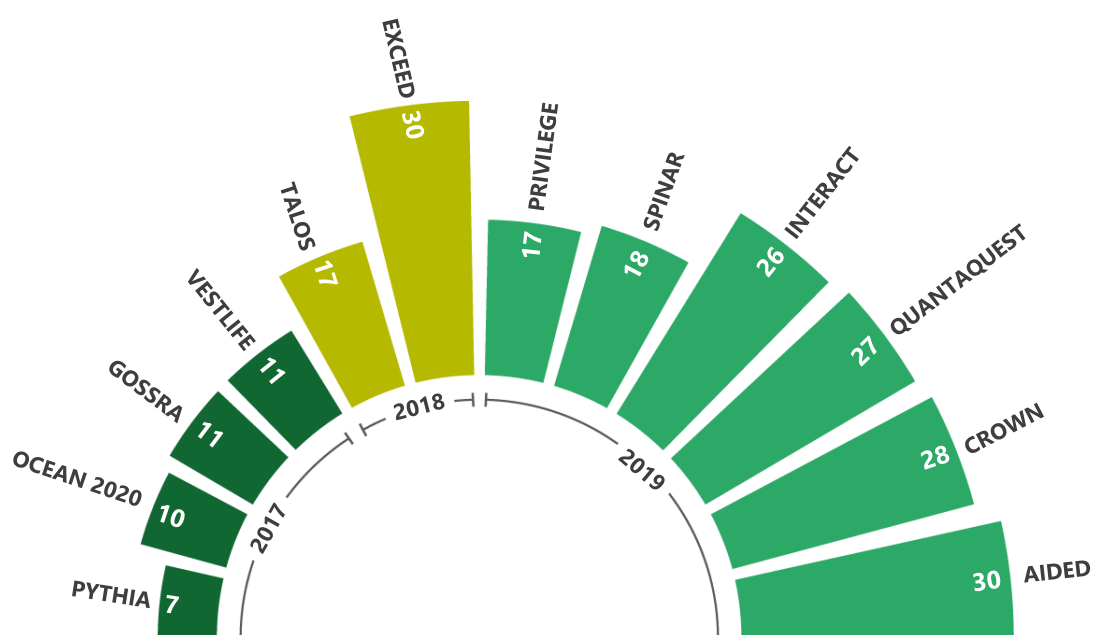
43 Po odločitvi o oddaji javnega naročila in uradnem obvestilu o rezultatih se je s konzorciji začel postopek priprave sporazumov o dodelitvi nepovratnih sredstev. EDA je bila organ, ki dodeljuje sredstva, pri 15 od 18 projektov Pripravljalnega ukrepa, Komisija pa pri ostalih treh.

44 V *Prilogi IV* je pregled postopka, ki ga je uporabljala EDA do sklenitve sporazumov o dodelitvi nepovratnih sredstev.

45 Skupno obdobje med objavo razpisov in sklenitvijo sporazumov o dodelitvi nepovratnih sredstev (tj. preden se je lahko začelo delo na dejanskih projektih) se je med 12 projekti Pripravljalnega ukrepa, ki so bili podrobneje analizirani, precej razlikovalo; trajalo je od 7 do 30 mesecev in v povprečju nekoliko več kot leto in pol (glej *sliko 4*). Štiri od osmih zasebnih podjetij, ki so usklajevala konzorcije

Pripravljalnega ukrepa, so Sodišču v razgovoru povedala, da je bil ta zamik predolg. Enako mnenje sta izrazili dve od petih ministrstev, s katerimi so bili opravljeni razgovori, medtem ko sta dve drugi menili, da je to za področje obrambe običajno. V vsakem primeru obstaja tveganje, da bo izvajanje programa znatno odloženo, če bo tudi za nedavno uvedeni Evropski obrambni sklad potrebno toliko časa kot za oceno projektov in za dokončanje sporazumov o dodelitvi nepovratnih sredstev za Pripravljalni ukrep.

Slika 4 – Čas med objavo razpisov in sklenitvijo sporazumov o dodelitvi nepovratnih sredstev, v mesecih

Vir: Evropsko računsko sodišče

Komisija in EDA sta projekte uspešno spremljali

46 Potem ko so bili pripravljeni sporazumi o dodelitvi nepovratnih sredstev, je bila EDA odgovorna za izvajanje 15 posredno upravljanjanih projektov v njihovem celotnem življenjskem ciklu. To je vključevalo spremljanje, ocenjevanje njihovega napredka in končna poročila, izvajanje pregledov na kraju samem in naknadnih pregledov ter plačilo končnih preostalih zneskov in zaključitvene dejavnosti.

47 V sporazumu o prenosu pooblastil med EU in EDA za izvajanje Pripravljalnega ukrepa (glej odstavek 12) je opisana vloga EDA in vanj je vključen celoten seznam poročil²⁷, ki jih je treba predložiti GD DEFIS, in ta so bila predložena pravočasno. Eno od

²⁷ Tehnična zbirna poročila; vmesna poročila o izvajanju.

njih je letno poročilo o izvajanju, v katerem so v glavnem opisani trenutno stanje projektov, spremljanje njihovih rokov, ki ga izvaja EDA, ter glavni problemi in težave, ki so se pojavili pri njihovem izvajanju. V njem so opisane tudi izkušnje, pridobljene pri zaključenih ali tekočih projektih, in glavni dosežki, ki se pričakujejo v naslednjih šestih mesecih. V sporazumu o prenosu pooblastil med Komisijo in EDA je opisana vloga EDA in naloge, ki so ji kot izvajalski agenciji poverjene; v njem so opredeljeni tudi mehanizmi za pregled izvajanja teh poverjenih nalog, med drugim tudi, a ne izključno, finančni nadzor.

48 EDA je prvo različico postopka spremljanja projektov objavila šele 30. novembra 2021, skoraj tri leta po začetku prvega projekta Pripravljalnega ukrepa. Vendar sta še pred objavo tega postopka vse projekte Pripravljalnega ukrepa redno spremljala EDA (za posredno upravljanje) in generalni direktorat Komisije DEFIS (za neposredno upravljanje). To spremljanje je potekalo v obliki dokumentacijskih pregledov in tehničnih pregledov na kraju samem (vključno s pregledi končnih rezultatov in drugih dokumentov, povezanih z upravljanjem sporazumov o dodelitvi nepovratnih sredstev).

49 Ker se trije projekti *Challenging the future* za prebojne tehnologije, ki jih neposredno upravlja Komisija, financirajo s pavšalnimi nepovratnimi sredstvi (projekti SPINAR, PRIVILEGE in METAMASK), ni zahtev za finančno poročanje v času, ko projekti potekajo. Po tem, ko vsak projekt prejme 65 % predhodnega financiranja, kar je običajna praksa za civilne raziskovalne projekte EU, za te tri projekte, ki trajajo le dve leti, ni vmesnega poročanja. Vendar se stalno poroča o doseganju končnih rezultatov projekta, določenih v njihovih zadevnih sporazumih o dodelitvi nepovratnih sredstev. Ob koncu projekta bo neporavnani znesek plačan na podlagi delovnih sklopov/izložkov, ki so bili dejansko opravljeni.

50 Po mnenju koordinatorjev in udeležencev projektov je bilo spremljanje projektov Pripravljalnega ukrepa na splošno uspešno. Na anketna vprašanja Sodišča o tem, ali sta EDA ali Evropska komisija spremljali projekte uspešno in koristno, je pritrdilno odgovorilo 94 % vseh koordinatorjev projektov in 71 % (15) udeležencev projektov, ki so odgovorili na vprašanja. Vendar je Sodišče prejelo pripombe o tem, da je sodelovanje v obrambnih projektih EU, zlasti za mala in srednja podjetja, administrativno zapleteno (glej odstavek 38). Po mnenju 53 % vseh koordinatorjev projektov in 48 % (10) udeležencev projektov, ki so izrazili mnenje, je predložitev predloga projekta Pripravljalnega ukrepa zapleten proces, 12 % koordinatorjev in 10 % (udeležencev) (2) pa je menilo, da ni. Med drugim so navedli primere kompleksnosti organizacije konzorcija in zahtevane dokumentacije.

51 Poleg tega so bile povratne informacije, ki so jih dali koordinatorji projektov in udeleženci o kakovosti svojega sodelovanja z EDA in Komisijo, na splošno pozitivne. Zlasti so opisali podporo, ki so jo projektni referenti EDA zagotavljali v zvezi s tehničnimi in vodstvenimi vprašanji, kot stalno, aktivno in koristno.

52 To pozitivno dožemanje podpore EDA izhaja zlasti iz tega, da je bil vsakemu projektu v času njegovega trajanja dodeljen samo en projektni referent EDA. Sodišče je ugotovilo, da so se projektni referenti v nekaterih primerih zamenjali, vendar to ni bilo posledica zapletenosti projekta ali finančnih razlogov, temveč običajne fluktuacije zaposlenih pri EDA. Podobno je bil vsakemu od treh projektov Pripravljalnega ukrepa, ki jih je neposredno upravljala Komisija, dodeljen tudi poseben projektni referent z bogatimi izkušnjami pri upravljanju projektov EU. Za projekte v okviru neposrednega in posrednega upravljanja je bilo koristno drugo podporno osebje, kot so pravni in finančni uradniki ter asistenti.

Zaradi varnostnih zahtev je bilo izvajanje projektov bolj zapleteno

53 Sodišče je prejelo pripombe 11 projektnih koordinatorjev in udeležencev ter predstavnikov ministrstev za obrambo, s katerimi so bili opravljeni razgovori, da so bile varnostne zahteve v dvostopenjskem postopku stroge, včasih celo prekomerne. V dvostopenjski postopek sta vključena Varnostni organ Komisije²⁸ in nacionalni varnostni organ upravičenca sporazuma o dodelitvi nepovratnih sredstev, ki je odgovoren za zagotavljanje, da izvajalec pod njegovo jurisdikcijo izpolnjuje veljavne varnostne določbe za varovanje tajnih podatkov EU. Vsi subjekti, ki sodelujejo v projektih Pripravljalnega ukrepa, pri katerih nastanejo tajni podatki v njihovih prostorih ali se do njih tam dostopa, morajo zagotoviti, da je na ustrezni ravni na voljo veljavno varnostno dovoljenje organizacije, kadar se to zahteva v skladu z nacionalnimi predpisi. To dovoljenje mora izdati pristojni nacionalni varnostni organ. Ker zahteve glede dovoljenja za dostop do tajnih podatkov veljajo tudi za vse sodelujoče uslužbence²⁹, je zaradi teh osnovnih pogojev prišlo do zamud v postopkih sklenitve sporazumov o dodelitvi nepovratnih sredstev (zaradi njih so bile včasih potrebne spremembe, ki so povzročile zamudo pri projektih) in težave pri izvajanju projektov, tudi v smislu komunikacije med člani konzorcija (glej tudi odstavek 67).

²⁸ Ta organ je odgovoren za zagotavljanje skladnosti s [Sklepom Komisije \(EU, Euratom\) 2015/444](#) o varnostnih predpisih za varovanje tajnih podatkov EU.

²⁹ V projekte Pripravljalnega ukrepa je bilo vključenih 29 različnih nacionalnih varnostnih organov, s katerimi se je moral povezati Varnostni organ Komisije.

54 Pri treh projektih Pripravljalnega ukrepa so bili končni rezultati prerazvrščeni (stopnja tajnosti se je zvišala, znižala ali pa so bili razdeljeni na dele, razvrščene v različne stopnje tajnosti). Te prerazvrstitve so temeljile na dobro utemeljenih zahtevkih, ki so jih predložili koordinatorji projektov (prek EDA), Komisija pa je opravila temeljito oceno v skladu z varnostnimi pravili³⁰. Kadar je bila stopnja tajnosti končnih rezultatov znižana, se je izvajanje projekta poenostavilo.

Odzivov na nekatere konkurenčne razpise Pripravljalnega ukrepa ni bilo veliko in so bili skoncentrirani v nekaj državah članicah

55 V sklepih Komisije o financiranju Pripravljalnega ukrepa³¹ je poudarjeno, da je program v osnovi namenjen spodbujanju sodelovanja med vsemi vrstami akterjev s področja raziskav in tehnologije v vseh državah članicah. Razpisi za Pripravljalni ukrep morajo biti oblikovani tako, da pritegnejo različne konkurenčne predloge konzorcijev, ki vključujejo udeležence iz vseh držav članic in vseh vrst organizacij, tudi MSP.

56 Sodišče je zato v tem delu poročila analiziralo vse vrste subjektov, ki so sodelovali pri Pripravljalnem ukrepu. Preučilo je, ali:

- je bila konkurenca pri razpisih Pripravljalnega ukrepa široka,
- je bilo v konzorcijih Pripravljalnega ukrepa ustrezno število subjektov,
- je bil geografski izvor koordinatorjev in udeležencev projektov ter neodvisnih strokovnjakov Pripravljalnega ukrepa obširen.

Prijav za nekatere konkurenčne razpise Pripravljalnega ukrepa ni bilo veliko

57 Pri nekaterih od devetih razpisov Pripravljalnega ukrepa konkurence ni bilo veliko, včasih zaradi majhnega števila podjetij v EU, ki so se lahko odzvala na razpis za zbiranje predlogov za potrebno tehnologijo. Na primer, na dva razpisa se je prijavil samo en

³⁰ Generalni sekretariat Sveta, [Varstvo tajnih podatkov Evropske unije](#), 6.4.2022.

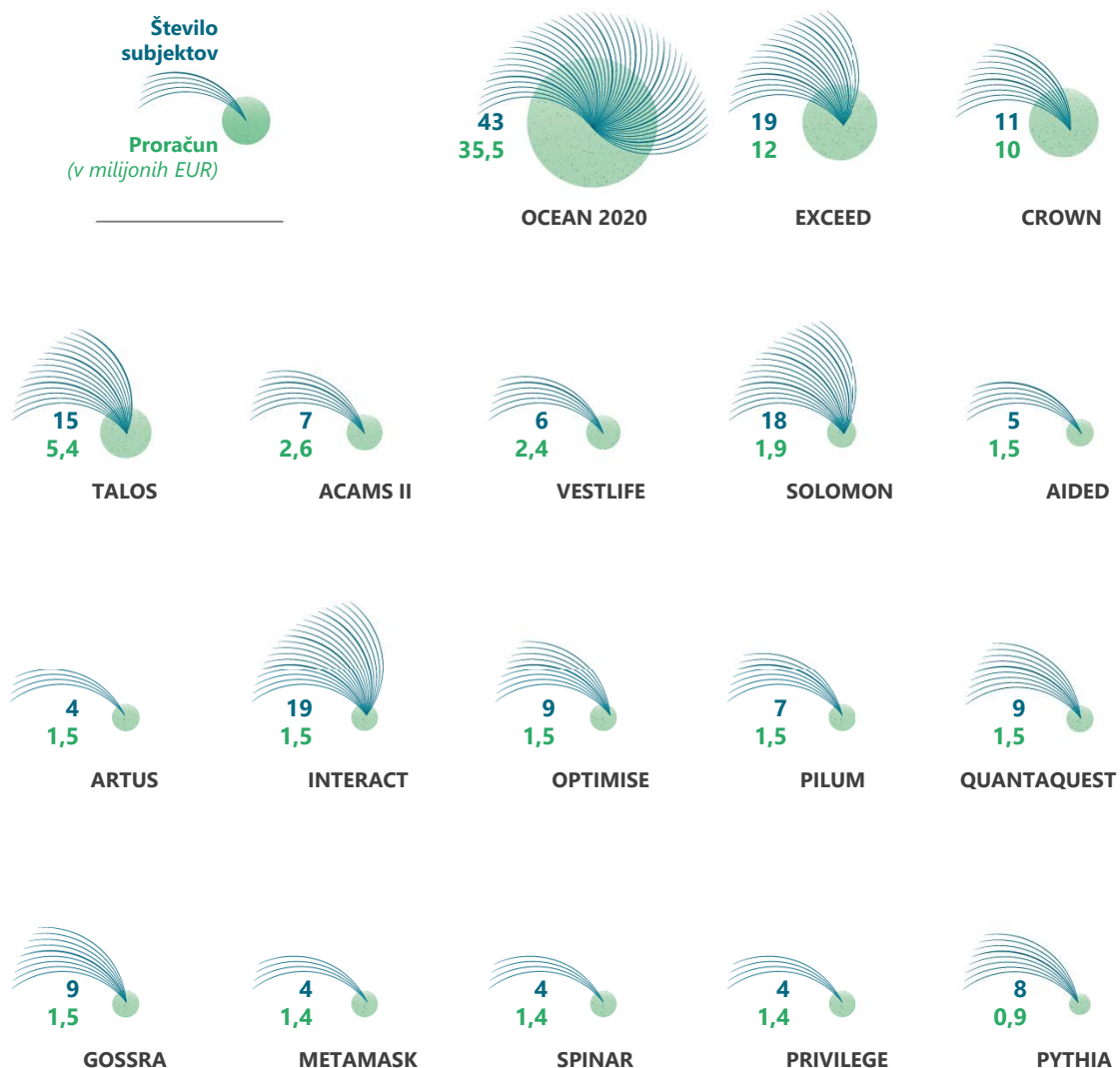
³¹ Glej sklep Komisije o financiranju Pripravljalnega ukrepa za leto 2017, [C\(2017\) 2262](#); sklep o financiranju Pripravljalnega ukrepa za leto 2018 in delovnem programu za leto 2018 [C\(2018\) 1383](#); sklep o financiranju Pripravljalnega ukrepa za leto 2019 in delovnem programu za leto 2019, [C\(2019\) 1873](#).

konzorcij, na tri druge pa trije. Po besedah Komisije se pri raziskavah na področju obrambe pojavi neizogibna „napetost“ med načelom konkurence za projekte (kot za Obzorje 2020) in prednostnimi temami, ki jih izberejo nacionalna ministrstva za obrambo, zaradi česar je lahko konkurenca manjša. Raven konkurence za kateri koli razpis je odvisna tudi od natančnosti, s katero je oblikovano besedilo razpisa, in tega, koliko se nanaša na specifično tehnologijo.

V nekaterih projektnih konzorcijih je bilo število subjektov veliko

58 Kadar imajo konzorciji veliko število članov, je potrebnih več virov za usklajevanje. Zato so lahko konzorcije z veliko sodelujočimi subjekti usklajevale le večje organizacije. Sodišče je ugotovilo, da je bil eden od članov v nekaterih konzorcijih svetovalno podjetje, ki je koordinatorju projekta pomagalo pri vodenju projektov, upravljanju in komunikaciji. Tako ministrstva za obrambo kot koordinatorji projektov so Sodišče obvestili, da je pri nekaterih projektih število članov konzorcija veliko zato, ker so ti člani pričakovali, da bo to povečalo možnosti za izbiro njihovih projektnih predlogov. Na [sliki 5](#) je primerjava števila subjektov v vsakem projektnem konzorciju (skupno število je približno 200 subjektov) s proračunom tega projekta. V projektih z visokim proračunom imajo konzorciji sicer več članov, vendar je tudi v nekaterih projektih nižje vrednosti mnogo članov konzorcija.

Slika 5 – Pri projektih z visokim proračunom imajo konzorciji več članov kot pri večini projektov nižje vrednosti

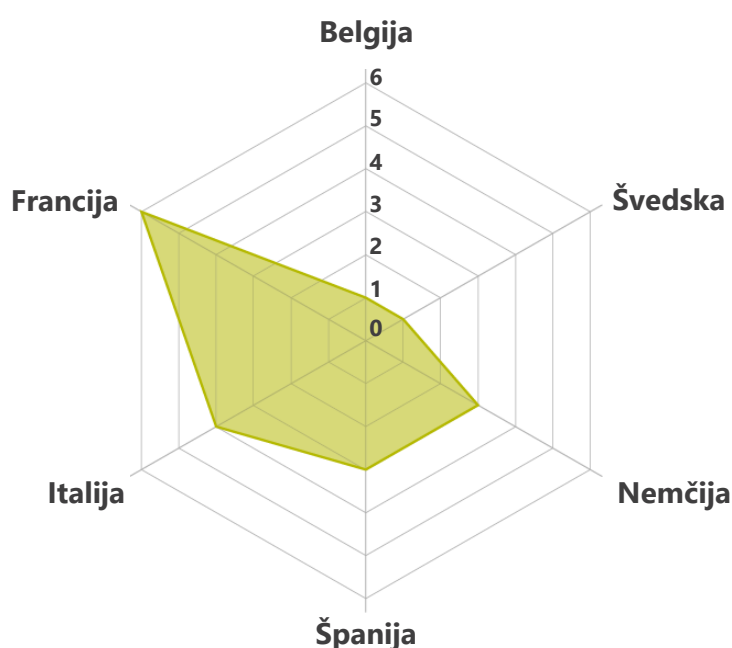

Vir: Evropsko računsko sodišče

Koordinatorji, udeleženci in neodvisni strokovnjaki Pripravljalnega ukrepa so bili skoncentrirani v državah članicah z velikimi obrambnimi industrijami

59 Iz statističnih podatkov o koordinatorjih in udeležencih projektov Pripravljalnega ukrepa je razvidno, da so ti skoncentrirani v državah članicah z velikimi obrambnimi industrijami, kot so Francija, Nemčija, Italija, Španija in Švedska³² (glej [slika 6](#) in [slika 7](#)).

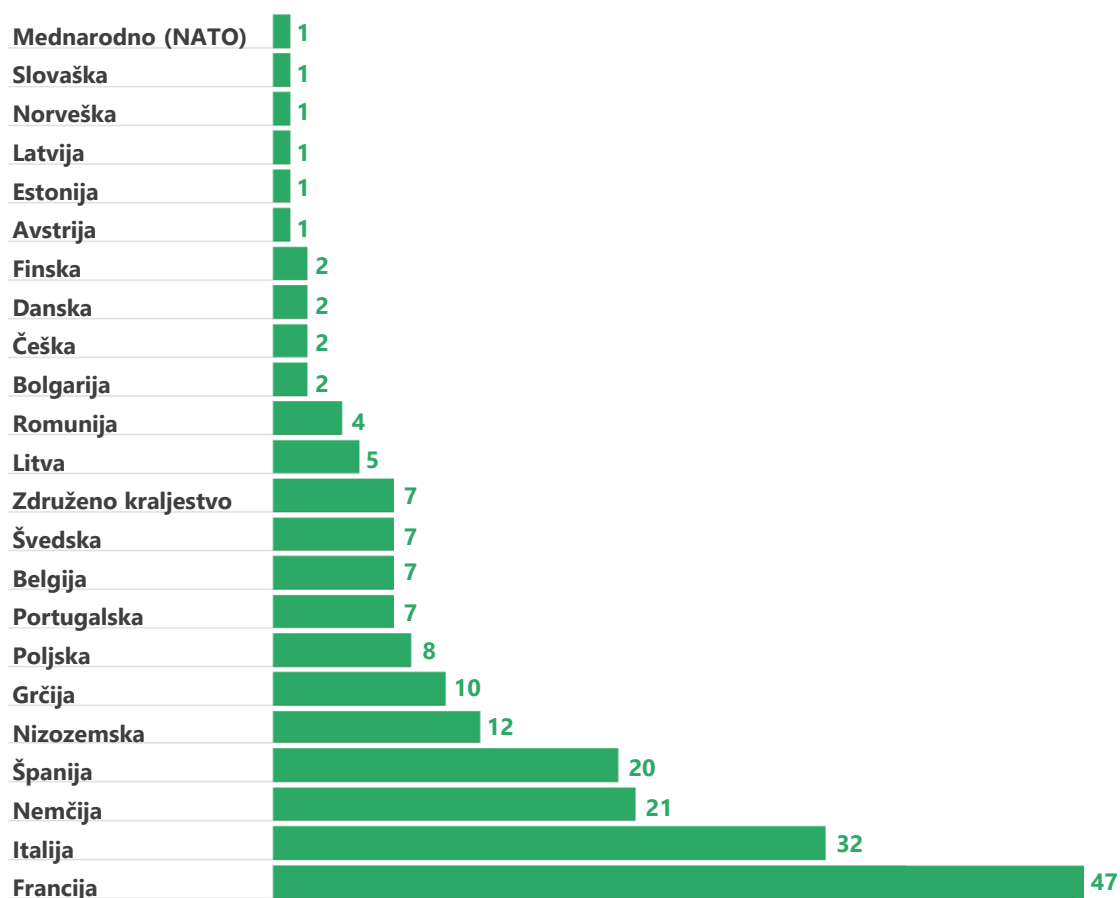
Slika 6 – Države izvora vseh koordinatorjev projektov Pripravljalnega ukrepa

Vir: Evropsko računsko sodišče

³² Za informacije o državah članicah EU z največjo obrambno industrijjo glej Roth, A., *The size and location of Europe's defence industry*, spletni dnevnik Bruegel, 22.6.2017.

Slika 7 – Države izvora udeležencev projektov Pripravljalnega ukrepa

Vir: Evropsko računsko sodišče

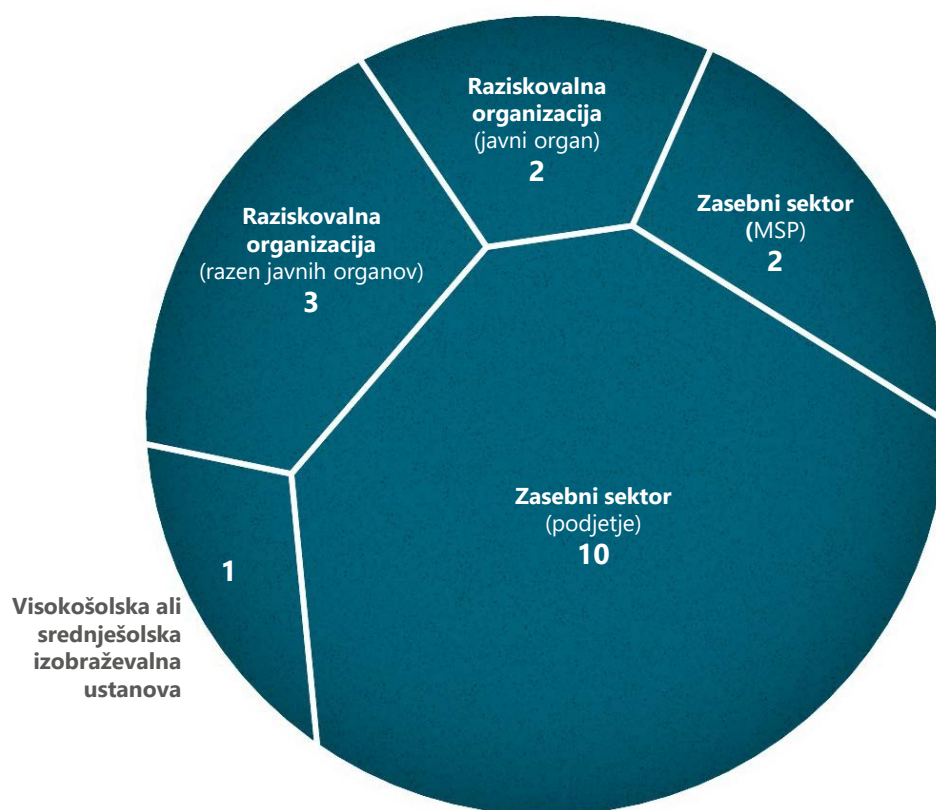
60 Prav tako so v navedenih državah skoncentrirani neodvisni strokovnjaki, ki sodelujejo pri postopku ocenjevanja in oddaje javnih naročil. Več kot 50 % strokovnjakov je bilo iz štirih držav članic. Več kot 85 % strokovnjakov je bilo iz devetih držav članic.

61 Sodišče je ugotovilo, da je bilo več podjetij vključenih v več projektov Pripravljalnega ukrepa in da je tudi prišlo do enakih kombinacij podjetij pri več projektih. Iz statističnih podatkov je razvidno, da 31 organizacij pomeni skoraj polovico udeležencev projektov (49,3 %), osem organizacij pa pomeni četrtino udeležencev projektov. Številne upravičence je mogoče šteti za strokovnjake na področju financiranja EU, saj so sodelovali v mnogih projektih EU³³ (glej tudi odstavek 39). Poleg tega neodvisna mala in srednja podjetja pomenijo 20 % vseh udeležencev (glej [sliko 8](#) in [sliko 9](#), na katerih je prikazano število koordinatorjev in udeležencev Pripravljalnega

³³ Podatkovna zbirka o *EU Funding & tender opportunities* omogoča iskanje registriranih organizacij.

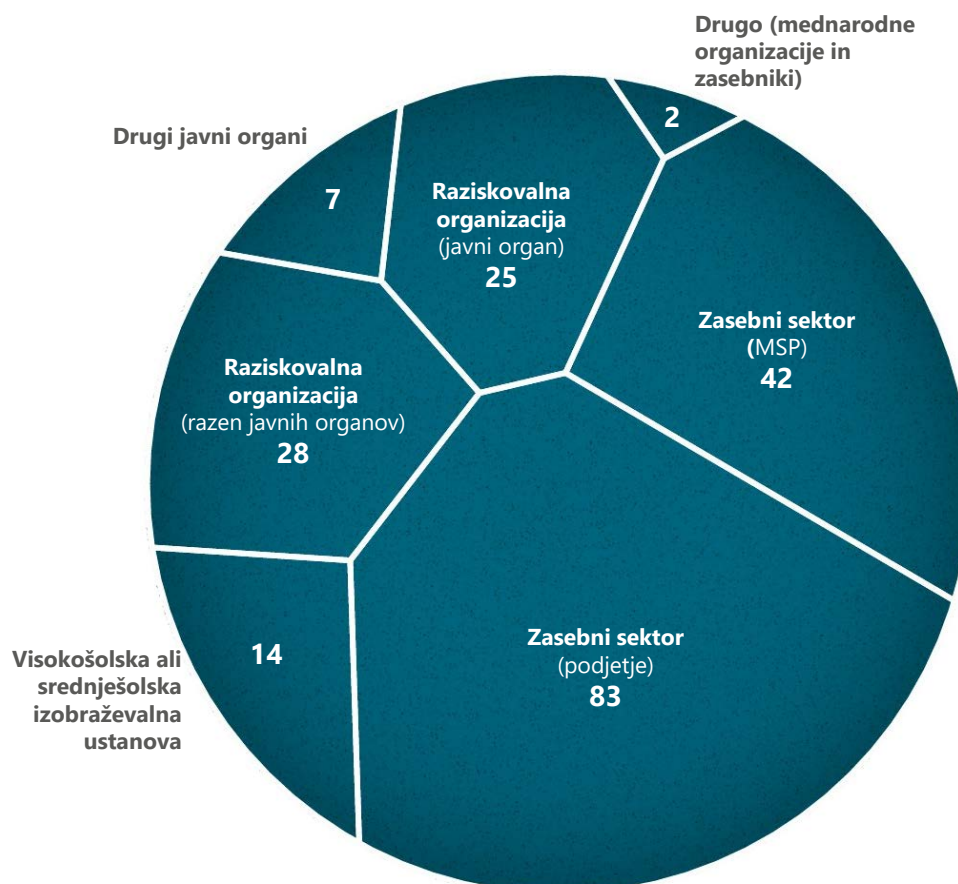
ukrepa po vrstah subjektov). Iz odgovorov na anketo Sodišča je razvidno, da je pri veliki večini konzorcijev v Pripravljalnem ukrepu šlo za nadaljevanje sodelovanja med subjekti, ki so že sodelovali pred programom ukrepa. Več kot 82 % vseh koordinatorjev projektov in skoraj 86 % (18) udeležencev projektov, ki so odgovorili na anketo, je pred tem že sodelovalo s člani svojega konzorcija projekta Pripravljalnega ukrepa. Po navedbah subjektov, s katerimi je Sodišče opravilo razgovore, je bilo sodelovanje z znanimi partnerji koristno zato, ker so bili že seznanjeni z njihovim načinom dela ter razlikami v pravnih in finančnih okvirih med zadevnimi državami članicami. Vzpostavljanje odnosa na novo z novim partnerjem je dodatno breme za projekt.

Slika 8 – Koordinatorji projektov Pripravljalnega ukrepa po vrstah subjektov

Vir: Evropsko računsko sodišče

Slika 9 – Udeleženci Pripravljalnega ukrepa po vrstah subjektov

Vir: Evropsko računsko sodišče

62 Dve državi članici, ki nimata velike obrambne industrije, sta Sodišču povedali, da bi bilo treba tako na nacionalni ravni kot na ravni EU storiti več, da bi se povečala udeležba vseh držav članic in preprečilo, da bi bila večina podpore namenjena omejenemu številu velikih podjetij na področju obrambe. Podobne povratne informacije je Sodišče prejelo od manjših podjetij.

63 Čeprav je bilo čezmejno sodelovanje med uveljavljenimi akterji in novimi udeleženci na trgu, predvsem malimi in srednjimi podjetji, v nekaterih primerih težavno, je Sodišče od koordinatorjev projektov in udeležencev ter ministrstev za obrambo prejelo tudi veliko pozitivnih povratnih informacij o splošni ravni zanimanja za mednarodno sodelovanje na področju obrambnih raziskav. 94 % vseh koordinatorjev projektov in 95 % (20) udeležencev projektov, ki so odgovorili na anketo, je povedalo, da želijo sodelovati pri prihodnjih razpisih in projektih Evropskega obrambnega sklada.

Projekti Pripravljalnega ukrepa so doslej prinesli malo rezultatov

64 Komisija je v svojem orientacijskem dokumentu za pripravljalni ukrep o raziskavah na področju obrambe iz novembra 2016 poudarila, da se morajo z njim zagotoviti vidni in pravočasni rezultati za sprejemanje odločitev glede večjih odhodkov za raziskave na področju obrambe v naslednjem večletnem finančnem okviru (2021–2027). Projekti Pripravljalnega ukrepa bi morali dati pravočasne, smiselne in koristne rezultate ter oprijemljive dosežke, kar bi uspešno utrlo pot začetku delovanja Evropskega obrambnega sklada. Potrebno bi bilo ustrezno sporočanje in razširjanje rezultatov.

65 V tem delu poročila je Sodišče preučilo, ali:

- so bili v dokončanih projektih pravočasno doseženi njihovi načrtovani rezultati,
- sta Komisija in EDA vzpostavili ustrezna orodja za razširjanje rezultatov projektov in spodbujanje njihovega izkoriščanja.

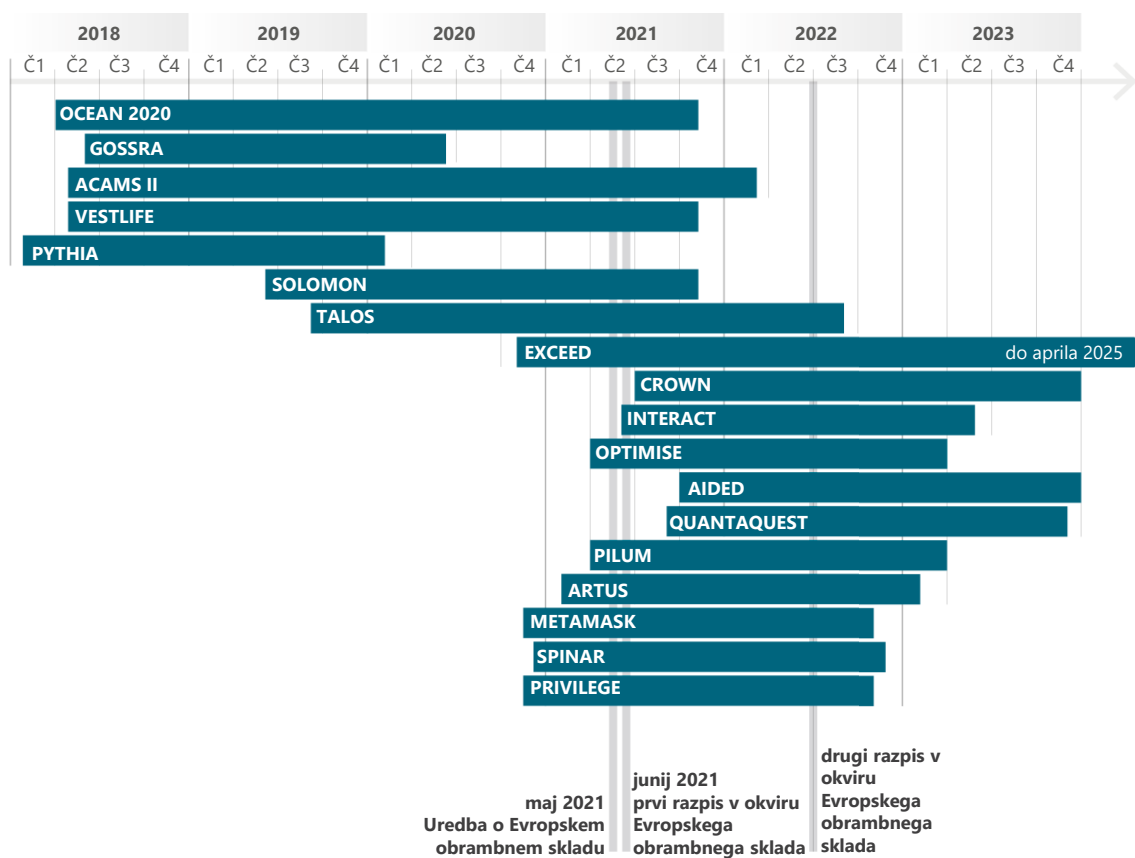
Malo napredka pri projektih Pripravljalnega ukrepa

66 V času objave uredbe o Evropskem obrambnem skladu maja 2021 in objavi prvih razpisov zanj za leto 2021³⁴ in leto 2022³⁵ je večina projektov Pripravljalnega ukrepa še vedno potekala (glej [slika 10](#)). Junija 2021 se je več kot polovica projektov Pripravljalnega ukrepa bodisi šele začela ali pa se še ni začela, zlasti zaradi časa, potrebnega do sklenitve sporazuma o dodelitvi nepovratnih sredstev (glej [slika 4](#)). Ob koncu leta 2022 so bili zaključeni štirje od 12 analiziranih projektov (glej [Prilogo V](#)). Z evropskim obrambnim akcijskim načrtom iz novembra 2016 (glej [Prilogo I](#)), vključno s sklicevanjem na začetek pripravljalnega ukrepa za raziskave na področju obrambe leta 2017 in politično odločitvijo o začetku izvajanja Evropskega obrambnega sklada leta 2021, je imela Komisija malo maneverskega prostora in je morala začeti izvajati Pripravljalni ukrep kolikor je mogoče hitro leta 2017.

³⁴ Objavljeno 30. junija 2021.

³⁵ Objavljeno 10. junija 2022 z datumom odpiranja ponudb 21. junija 2022.

Slika 10 – Ko so bili junija 2021 objavljeni prvi razpisi za Evropski obrambni sklad, je večina projektov Pripravljalnega ukrepa še potekala

Vir: Evropsko računsko sodišče

67 Pri izvajanju projektov Pripravljalnega ukrepa je prišlo do zamud. Ob koncu leta 2022 so bili podaljšani roki za 6 od 12 projektov, ki jih je Sodišče podrobno analiziralo. Eden od datumov zaključka projekta je bil podaljšan iz januarja 2022 (v skladu s prvo različico sporazuma o dodelitvi nepovratnih sredstev) na april 2025. Glavni razlogi za zamude so bili:

- čas, potreben za dokončanje postopka za pridobitev varnostnega dovoljenja organizacije³⁶, ki je bil nov in administrativno kompleksen, še posebej za podjetja, ki šele vstopajo v obrambni sektor, zlasti mala in srednja podjetja (glej odstavek 53). Takšno dovoljenje je potrebno le za določene stopnje tajnosti,
- pri nekaterih sporazumih o dodelitvi nepovratnih sredstev je bilo tudi veliko različic dokumenta, pogosto zaradi zahtev za dodatne informacije,

³⁶ Za dodatne informacije glej: [Sklep Komisije \(EU, Euratom\) 2019/1963](#) o določitvi izvedbenih pravil za industrijsko varnost v zvezi s pogodbami o javnih naročilih s tajnimi podatki.

- o zaradi pandemije COVID-19 so se roki projektov podaljšali, da bi bilo mogoče obvladati kompleksnejše usklajevanje sestankov ali težave pri izmenjevanju tajnih podatkov EU. Nekateri sodelujoči subjekti so tudi preusmerili proizvodnjo na osebno varovalno opremo.

68 Malo napredka pri projektih Pripravljalnega ukrepa dokazujejo tudi zneski, porabljeni ob koncu leta 2021: čeprav je bilo do takrat porabljenega 71 % skupnega proračuna za vse projekte, je predhodno financiranje (vnaprejšnja plačila, ki niso odvisna od napredka) pomenilo 45 % teh odhodkov (glej [Prilogo VI](#)).

69 V orientacijskem dokumentu iz novembra 2016 je bila poudarjena potreba po vidnih in pravočasnih rezultatih Pripravljalnega ukrepa. Čeprav je bilo iz Pripravljalnega ukrepa za Evropski obrambni sklad pridobljenih veliko izkušenj v zvezi z razvojem letnih delovnih programov in razpisov tega ukrepa, ocenjevanjem predlogov in dodelitvijo nepovratnih sredstev ter (do neke mere) izvajanjem projektov, ta razsežnost rezultatov do zdaj ni bila upoštevana.

70 Glede na naravo obrambnih raziskav na tej stopnji ni mogoče napovedati, kako bi lahko v prihodnosti uporabili rezultate večine projektov Pripravljalnega ukrepa. Časovni okvir, ki je bil zanj določen, ni bil primeren za zagotovitev zadostnih informacij o izidih financiranih projektov v pravem času, da bi lahko bile koristne za začetek izvajanja Evropskega obrambnega sklada. Vendar je bilo ob koncu leta 2022 predvideno nadaljevanje štirih projektov Pripravljalnega ukrepa prek razpisov Evropskega obrambnega sklada za leti 2021³⁷ in 2022³⁸.

71 Do takrat, ko je bila sprejeta uredba o Evropskem obrambnem skladu in je bil objavljen prvi razpis junija 2021, sta bila zaključena samo dva projekta Pripravljalnega ukrepa. Vendar je bil eden od njiju (PYTHIA, usklajevalni in podporni ukrep za oblikovanje metodologije za strateško tehnološko predvidevanje) zaključen, ne da bi bili doseženi vsi njegovi cilji. Za ta projekt je bilo sproščenih nekaj sredstev. Zunanji strokovnjaki so sodelovali pri ocenjevanju tega, koliko je ta projekt dosegel predvidene

³⁷ 2021: Projekti ACHILE (*Augmented capability for high end soldiers*), pa tudi LODESTAR (*Live operational data enhancement for situational awareness through augmented reality*) in ECOBALLIFE (*Eco-designed ballistic systems for durable lightweight protections against current and new threats*) so neposredno nadaljevanje projektov Pripravljalnega ukrepa GOSSRA in VESTLIFE.

³⁸ 2022: Razpisa UWW-UTS (*Underwater manned-unmanned teaming and swarms*) in DIS-AC (*Innovative technologies for adaptive camouflage*) sta neposredno nadaljevanje projektov Pripravljalnega ukrepa OCEAN 2020 in ACAMS II.

končne rezultate, mejnike in učinke, s čimer so se zagotovile povratne informacije o pozitivnih in negativnih vidikih projekta.

72 Nekateri zaključeni projekti so imeli pozitivne rezultate s potencialom za prihodnost, na primer:

- Projekt GOSSRA je prispeval k razvoju standarda NATO³⁹. Konzorcij je vzdrževal redne stike s povezano skupino organizacije NATO za kopenske zmogljivosti⁴⁰. Rezultat projekta je bilo priporočilo organizacije NATO glede standardizacije (STANREC 4845⁴¹, objavljeno maja 2022), ki ga je NATO razdelil vsem državam članicam, s čimer je začel postopek NATO za standardizacijo. Tema odprte arhitekture za vojaške sisteme, ki je obravnavana v projektu GOSSRA, se bo obravnavala tudi v prihodnje v okviru Evropskega obrambnega sklada (glej odstavek 70).
- S projektom OCEAN 2020 je bil s terenskimi poskusi v Sredozemskem in Baltskem morju potrjen koncept za center za pomorske operacije.
- Blagovna znamka VESTLIFE je utrla pot italijanskim in nizozemskim patentom za razvite zaščitne tehnologije.

73 Ena od dobrih praks, opažena pri treh zaključenih projektih⁴², ki so prispevali k doseganju pozitivnih rezultatov, je bila vključitev svetovalnih odborov končnih uporabnikov, s čimer se je zagotovilo, da bodo projekti izpolnjevali potrebe potencialnih strank, tj. ministrstev za obrambo. V teh odborih so sodelovale skupine vojakov in predstavnikov končnih uporabnikov.

74 Pri nekaterih uspešnih projektih so bili končni uporabniki vključeni v terenske preizkuse. Referenčne in ciljne arhitekture v projektu OCEAN 2020 so bile na primer potrjene v dveh realnih pomorskih operacijah. Ta preizkušanja na morju so

³⁹ Sklic: Posebno poročilo št. 2 (končno posebno poročilo), julij 2020, 4.1 *Standardisation of the GOSSRA Architecture at NATO*.

⁴⁰ *Dismounted Soldier System, Command Control Communications Computers Intelligence subgroup* (Sistem za vojno opremo pehote, podskupina poveljevanje, kontrola, komunikacije, računalniki in obveščevalna dejavnost).

⁴¹ Med dokumenti organizacije NATO o standardizaciji je STANREC nezavezujoč dokument, katerega namen je priporočiti koristne prakse. Uporablja se prostovoljno in držav ne zavezuje k izvajanju standardov, ki so v njem navedeni.

⁴² GOSSRA, OCEAN 2020 in VESTLIFE.

koordinatorju projekta omogočila, da je preveril, ali je bil v projektu OCEAN 2020 obravnavan širok nabor zmogljivosti interoperabilnosti. Projekt VESTLIFE je vključeval tudi 10 vojaških uporabnikov.

75 Ker je bilo zaključenih le malo projektov Pripravljalnega ukrepa, še niso bile opažene morebitne konkretne težave, povezane s tveganji glede pravic intelektualne lastnine. V uredbi o Evropskem obrambnem skladu so določena pravila o lastništvu rezultatov raziskav (člen 20(1)) in razvoja (člen 23(1)) ukrepov. Glede na to, da si različni deležniki uredbo o Evropskem obrambnem skladu razlagajo različno, pa bi bilo treba vprašanje pravic intelektualne lastnine dodatno pojasniti pri vseh deležnikih Evropskega obrambnega sklada. Na tveganje, povezano s tem vprašanjem, so opozorili koordinatorji projektov, udeleženci in ministrstva za obrambo.

76 V *Prilogi V* so povzeti rezultati 12 projektov Pripravljalnega ukrepa, ki jih je Sodišče podrobno analiziralo.

Pripravljeni so bili načrti za obveščanje o projektih, vendar razširjanje rezultatov projektov ni bilo ustrezno za vse deležnike

77 V večino projektov so bili vključeni komunikacijski načrti. V zadnjih 16 mesecih izvajanja projekta so bile na primer informacije o največjem projektu Pripravljalnega ukrepa OCEAN 2020 (v smislu proračuna in števila članov konzorcija) posredovane prek štirih spletnih seminarjev, 25 predstavitev projektov in več kot 14 000 obiskov na spletišču projekta (povprečno 800 obiskov na mesec) ter 193 objav na Twitterju (559 sledilcev) in 57 objav na LinkedInu (585 sledilcev).

78 Ker so trije projekti Pripravljalnega ukrepa v okviru neposrednega upravljanja zaradi svoje zaupne narave tajni, je bilo razširjanje njihovih rezultatov javnosti ali znanstveni skupnosti omejeno.

79 Rezultati projekta so se nekoliko razširjali prek posebnih poročil. Namen teh poročil je omogočiti upravičencem, da nacionalnim organom zagotovijo informacije o opravljeni raziskavi. Te lahko nato uporabijo vse države članice EU za naslednje namene:

- zagotovitev razumevanja namena, izidov in morebitne uporabnosti raziskave,
- ocenjevanje dela, ki so ga opravili upravičenci,

- o pripravo specifikacij za nadaljnje programe raziskav ali javnih naročil in s tem spodbujanje uporabe raziskav, ki jih financira EU.

80 Razpisi za zbiranje predlogov v okviru Pripravljalnega ukrepa v letih 2017, 2018 in 2019 so vključevali prilogo s predlogo za posebna poročila⁴³. V prilogi je navedeno, da je treba v razpisih za zbiranje predlogov navesti splošno vsebino posebnih poročil. Navedeno je bilo tudi, da bi morale države članice zaradi občutljivosti obrambnih projektov na splošno zagotoviti, da se informacije v nacionalnih upravah razkrijejo le na podlagi potrebe po seznanitvi.

81 Zainteresirani organi držav članic lahko zahtevajo dostop do posebnih poročil, če zagotovijo, da se bodo informacije v nacionalnih upravah razkrile le na podlagi potrebe po seznanitvi. Vendar so tri od petih ministrstev za obrambo, s katerimi je Sodišče opravilo razgovore, slednje obvestile, da je bil dostop do posebnih poročil zapleten in da ga je bilo treba utemeljiti, kar je odvrčalo od širšega razširjanja rezultatov. Izrazila so tudi zadržke glede možnosti uporabe informacij iz teh poročil v praksi za pomoč pri odločanju o naložbah v nadaljnji razvoj. Do konca septembra 2022 je Komisija prejela zahteve petih držav članic v zvezi z osmimi projekti Pripravljalnega ukrepa.

82 Sporazumi o dodelitvi nepovratnih sredstev za projekte Pripravljalnega ukrepa ne vključujejo le členov, v katerih sta obravnavana komunikacija o projektih in njihovo razširjanje, temveč tudi člene o izkoriščanju rezultatov projekta. V projekte raziskav na področju obrambe v okviru Pripravljalnega ukrepa, za katere je besedilo v zadevnih členih sporazumov o nepovratnih sredstvih zelo splošno, od samega začetka ni bil vključen načrt, v katerem bi bilo natančno določeno, kako se bo z rezultati raziskav ravnalo v poznejših fazah. To lahko vključuje dodatne raziskave in tehnologijo, raziskave in razvoj, proizvodnjo, javno naročanje itd. Vendar je Sodišče ugotovilo, da so se štirje projekti Pripravljalnega ukrepa nadaljevali v projekte, izbrane v razpisih Evropskega obrambnega sklada za leti 2021 in 2022 (glej odstavek [70](#)). Raziskovalni projekti zaradi svoje narave ne bodo vsi dosegli konkretnih rezultatov in pričakuje se, da bo določeno število projektov neuspešno.

⁴³ Glej na primer: dokument Evropske obrambne agencije *PADR 2019 Calls for proposals and General Annexes*, str. 48.

Nekatere izkušnje Pripravljalnega ukrepa niso bile upoštevane in še vedno ni dolgoročne strategije za Evropski obrambni sklad

83 V skladu s sklepi Komisije o financiranju Pripravljalnega ukrepa⁴⁴ bi se morale z njim izboljšati konkurenčnost in inovacije v evropski obrambni industriji. Zato bi bilo treba pri uredbi o Evropskem obrambnem skladu in začetku njegove uporabe v ta namen upoštevati izkušnje, pridobljene pri Pripravljalnem ukrepu. Namenski človeški viri Komisije bi morali biti dovolj veliki, da bi Evropskemu obrambnemu skladu omogočili doseganje načrtovanih učinkov in ciljev. Evropski obrambni sklad bi moral biti tudi del širše dolgoročne perspektive porabe EU za obrambo.

84 V zvezi s tem je Sodišče preučilo, ali:

- so bili letni delovni programi relevantni za deležnike EU na področju obrambe,
- sta Komisija in EDA pravočasno pripravili in analizirali dokumente o pridobljenih izkušnjah,
- so bile v uredbi o Evropskem obrambnem skladu upoštevane izkušnje, pridobljene pri preizkušanju v okviru Pripravljalnega ukrepa,
- so bili postopki, preizkušeni s Pripravljalnim ukrepom, koristni za prve razpise Evropskega obrambnega sklada,
- je Komisija dodelila zadostne vire v smislu števila zaposlenih ter ustreznega znanja in izkušenj za izvajanje Evropskega obrambnega sklada,
- postopki Evropskega obrambnega sklada vključujejo perspektivo o tem, kaj bi bilo mogoče v prihodnosti doseči v smislu razvoja zmogljivosti.

Večletna perspektiva prinaša prednosti za obrambne programe EU

85 Delovni programi Pripravljalnega ukrepa so bili sicer letni, vendar so bili programi za Obzorje 2020 in evropski program za razvoj obrambne industrije dvoletni. Evropski parlament na področju obrambe zaradi proračunskega nadzora daje prednost

⁴⁴ Glej sklep Komisije o financiranju Pripravljalnega ukrepa za leto 2017, [C\(2017\) 2262](#); sklep o financiranju Pripravljalnega ukrepa za leto 2018 in delovnem programu za leto 2018 [C\(2018\) 1383](#); sklep o financiranju Pripravljalnega ukrepa za leto 2019 in delovnem programu za leto 2019, [C\(2019\) 1873](#).

enoletnosti⁴⁵. Vendar so različni viri, na katere se je Sodišče obrnilo med revizijskim delom (ministrstva za obrambo, koordinatorji projektov in udeleženci), poudarili potrebo po večletnem obdobju.

86 Enoletno obdobje potencialnim kandidatom in ministrstvom za obrambo omogoča le kratkoročni pregled nad raziskovalnimi in tehnološkimi področji, ki jih financira EU. Ne omogoča jim, da bi določili prednostne naloge v daljšem obdobju in se tako bolje pripravili ter se na primer izognili podvajanju z nacionalnimi raziskovalnimi dejavnostmi. Večletni okvir pomeni, da lahko podjetja, ki bodo verjetno sodelovala v raziskovalnih projektih, dolgoročno načrtujejo svoje dejavnosti, s tem pa lahko bolje določijo cilje ter upravljanje človeških in fizičnih virov. Z večletnim okvirom se povečajo njihove možnosti za iskanje novih projektnih partnerjev, ta pa pripomore tudi k povečanju raznovrstnosti udeležencev v programih EU (glej odstavek **61**).

Dokumenti o pridobljenih izkušnjah iz postopkov Pripravljalnega ukrepa so bili pripravljeni in pregledani

87 Dokumente o izkušnjah, pridobljenih iz Pripravljalnega ukrepa, je pripravila EDA, sprejel jih je njen usmerjevalni odbor in dani so bili na voljo Komisiji. Tudi Komisija je analizirala pridobljene izkušnje in se 26. novembra 2020 sestala z državami članicami, EDA in Evropsko službo za zunanje delovanje, da bi o njih razpravljala (glej **okvir 4**).

⁴⁵ Fiott, D., *The scrutiny of the European Defence Fund by the European Parliament and national parliaments study*, Evropski parlament, 2019.

Okvir 4

Dokumenti o izkušnjah, pridobljenih iz Pripravljalnega ukrepa, ki sta jih pripravili EDA in Komisija

Pridobljene izkušnje so bile osredotočene na postopke in so na primer zadevale:

- vrste razpisov in metode ocenjevanja predlogov,
- uporabo mehanizmov prednostnega razvrščanja pri pripravi programov,
- preprečevanje podvajanja struktur,
- uskladitev zahtev in opisov tem,
- uporabo istega nabora orodij za spremljanje nepovratnih sredstev za vse projekte,
- opredelitev upravičencev in pravic intelektualne lastnine,
- stopnjo tajnosti za končne rezultate projekta ali stopnjo dovoljenja za dostop do tajnih podatkov za strokovnjake, ki sodelujejo pri ocenjevanju predlogov,
- učinkovito izkoriščanje rezultatov, pridobljenih v projektih Pripravljalnega ukrepa.

88 Posvetovalni programski odbor Pripravljalnega ukrepa je Komisiji omogočil, da se je seznanila s sodelovanjem s programskimi odbori v obrambnem sektorju. Poleg tega se je pri Pripravljalnem ukrepu pokazalo, da so potrebna posebna orodja, s katerimi bi se zagotovilo usklajeno stališče glede prednostnih nalog EU na področju obrambnih raziskav, da bi se izpolnile dolgoročne potrebe po zmogljivostih, o katerih so se dogovorile države članice. Skupni cilji obrambnih raziskav so opredeljeni v krovnem strateškem raziskovalnem programu (glej odstavek [34](#)) in njegovih tehnoloških elementih (*Technology Building Blocks*).

89 Po besedah Komisije so bila orodja, razvita za določitev prednostnih nalog na področju zmogljivosti pri izvajanju Pripravljalnega ukrepa (načrt za razvoj zmogljivosti, v katerem so opredeljene prednostne naloge razvoja zmogljivosti, letni usklajeni pregled na področju obrambe, v katerem so opredeljene priložnosti za sodelovanje, stalno strukturno sodelovanje za medvladno sodelovanje, glej odstavek [34](#) in [okvir 3](#)), uporabljena za pripravo letnega delovnega programa Evropskega obrambnega sklada⁴⁶

⁴⁶ Evropska komisija, *EDF Info Day 2021 presentation*, 20.9.2021.

ter opredelitev sinergij in dopolnjevanja z drugimi programi EU. Dejansko so zdaj na voljo številna orodja za obrambo EU, ki pa še niso usklajena⁴⁷.

90 Uslužbenci petih ministrstev za obrambo, s katerimi je Sodišče opravilo razgovore, so povedali, da so bila ta orodja uporabljena le v omejenem obsegu za prve delovne programe Evropskega obrambnega sklada. Ministrstva za obrambo priznavajo strokovno znanje EDA o potrebah po zmogljivostih na področju raziskav in tehnologije ter so bila zainteresirana za upoštevanje skupin Cap Techs (glej odstavek **26**) in krovne strateškega raziskovalnega programa (OSRA)⁴⁸ pri prihodnjih delovnih programih Evropskega obrambnega sklada. Vloga EDA v programskem odboru vključuje seznanjanje programskega odbora s poglobljeno analizo o skladnosti z navedenimi orodji skupne varnostne in obrambne politike.

V uredbi o Evropskem obrambnem skladu so bile upoštevane nekatere pridobljene izkušnje, ne pa vse

91 Obstajajo razlike med ureditvami, predvidenimi v uredbi o Evropskem obrambnem skladu, in ureditvami, ki se preizkušajo v okviru Pripravljalnega ukrepa. Nekatere od teh razlik so posledica izkušenj, pridobljenih v okviru Pripravljalnega ukrepa, druge pa ne (glej *Prilogo VII*).

92 Eden od pomembnih vidikov, ki se v primerjavi s Pripravljalnim ukrepom ni spremenil, je, da se bo Evropski obrambni sklad še vedno izvajal z letnimi delovnimi programi⁴⁹ (glej odstavke **30**, **31**, **85** in **86**). Vendar je Komisija 25. maja 2022 objavila *okvirno večletno perspektivo* za Evropski obrambni sklad, v katero je vključeno okvirno načrtovanje za vsako kategorijo ukrepov za obdobje 2021–2027⁵⁰.

⁴⁷ Evropska obrambna agencija, *Ensuring coherence among EU defence tools*, 25.10.2019.

⁴⁸ Evropska obrambna agencija, *OSRA – Overarching Strategic Research Agenda in CapTech SRAs Harmonization*, 16.1.2018.

⁴⁹ Glej člen 24(1) *uredbe o Evropskem obrambnem skladu*.

⁵⁰ Prav tam.

Postopki, preizkušeni s Pripravljalnim ukrepom, so bili koristni za prve razpise Evropskega obrambnega sklada

93 V razpisih za Evropski obrambni sklad za leti 2021 in 2022 so bile upoštevane izkušnje, pridobljene z različnimi postopki, preizkušenimi za Pripravljalni ukrep, na primer tako, da:

- so bili vključeni odprti razpisi, o katerih potencialu je Sodišče prejelo pozitivne povratne informacije vseh ministrstev za obrambo, s katerimi se je posvetovalo,
- niso bili vključeni razpisi za predvidevanje, s katerimi se niso dosegli vsi končni rezultati v okviru Pripravljalnega ukrepa,
- je bila uvedena mreža kontaktnih točk Evropskega obrambnega sklada, s katero bi se lahko povečala udeležba malih in srednjih podjetij v primerjavi s Pripravljalnim ukrepom,
- so bili vključeni razpisi, v katerih je predvideno povračilo stroškov, kot tudi tisti, v katerih so predvideni pavšalni zneski,
- niso bila vključena dvostopenjska ocenjevanja, ker ta pristop zahteva veliko virov, zlasti za nov generalni direktorat, ki svoje vire še vedno zbira, kot je GD DEFIS,
- so bili uporabljeni različni utežni faktorji za merila ocenjevanja.

94 Komisija je upoštevala tudi izkušnje iz razpisov evropskega programa za razvoj obrambne industrije pri prvih dveh razpisih za Evropski obrambni sklad v letih 2021 in 2022. Pri razpisih tega sklada se na primer upoštevajo nekatera merila za ocenjevanje predlogov in oddajo javnih naročil iz programa, vanje pa so vključeni tudi specifični razpisi in bonus za udeležbo malih in srednjih podjetij.

95 Po drugi strani pa je posredno upravljanje kljub pozitivnim odzivom vseh petih ministrstev za obrambo, s katerimi je Sodišče opravilo razgovore, in vseh koordinatorjev projektov o posrednem upravljanju v okviru Pripravljalnega ukrepa izjema in ne pravilo za razpise Evropskega obrambnega sklada za leto 2021. To je določeno v uredbi o Evropskem obrambnem skladu, v kateri je omogočeno odstopanje za posredno upravljanje. GD DEFIS namerava izvajati štiri projekte v okviru posrednega upravljanja v Evropskem obrambnem skladu za leto 2021: dva naj bi izvedla organizacija OCCAR, dva pa EDA. Poleg tega posredno upravljanje, tudi v primerih, v katerih se uporablja v okviru Evropskega obrambnega sklada, ni tako obsežno kot za Pripravljalni ukrep, pri katerem naloge, prenesene na EDA, vključujejo objavo razpisov, ocenjevanje predlogov in odločanje o oddaji javnih naročil. S posrednim upravljanjem

(če bi ga npr. izvajala EDA ali OCCAR), ki je že bilo preizkušeno, bi se lahko olajšale težave zaradi omejenih virov, s katerim se srečuje GD DEFIS.

96 Druge izkušnje, pridobljene v okviru Pripravljalnega ukrepa, niso privedle do sprememb v zvezi z začetkom uporabe Evropskega obrambnega sklada. Na primer:

- Razpisi Evropskega obrambnega sklada za leto 2021 niso bili odprti nič dlje kot razpisi Pripravljalnega ukrepa, medtem ko so bili razpisi zanj za leto 2022 odprti dlje, tudi med poletjem. To pomeni, da je ta ovira za vstop za manjše organizacije za prvi razpis Evropskega obrambnega sklada ostala.
- Razmeroma dolg čas, potreben za oceno predlogov in dodelitev nepovratnih sredstev v okviru Evropskega obrambnega sklada ni krajši, kot je bil v okviru Pripravljalnega ukrepa.
- Težave pri najemanju neodvisnih strokovnjakov ostajajo enako pereče za Evropski obrambni sklad, kot so bile pri programih njegovega predhodnika, ter jih je mogoče šteti za še večje zaradi znatno večjega obsega v primerjavi s programi predhodnika (glej odstavek [41](#)).

97 Ker se je izvajanje prvih projektov Evropskega obrambnega sklada začelo januarja 2023, bodo pridobljene izkušnje na področju rezultatov projektov na voljo in koristne le pri omejenem številu projektov Pripravljalnega ukrepa. Komisija je za razpise v okviru Evropskega obrambnega sklada za leti 2021 in 2022 uporabila tudi različne postopke, ki prej niso bili preizkušeni pri Pripravljalnem ukrepu. Uporablja na primer nepovratna sredstva v pavšalnih zneskih, ne samo za javne razpise ali za razpise, v katerih se zahtevata vsaj dva subjekta iz samo dveh držav članic.

Premalo razpoložljivih človeških virov na Komisiji pomeni tveganje za Evropski obrambni sklad

98 Čeprav EDA in GD DEFIS nista imela vzpostavljenega sistema za spremljanje dejanskega časa, ki so ga njuni uslužbenci porabili za projekte Pripravljalnega ukrepa, je ta ukrep Komisiji omogočil boljšo predstavbo o sredstvih, potrebnih za upravljanje Evropskega obrambnega sklada. GD DEFIS je ugotovil, da je število zaposlenih, potrebnih za upravljanje obrambnih projektov, večje kot pri drugih projektih, zlasti zaradi varnostnih vprašanj. Na podlagi izkušenj s Pripravljalnim ukrepom in evropskim programom za razvoj obrambne industrije je pripravil analizo kadrovskih potreb za izvajanje Evropskega obrambnega sklada za obdobje 2021–2027. Analiza je pokazala, da bo za izvajanje sklada v letu 2021 potrebnih 55 uslužbencev, leta 2027 pa se bo število potrebnih uslužbencev povečalo na 139. Glavna dejavnika za oceno potreb po

osebju sklada sta bila predvideno število predlogov na leto, kar vpliva na število zaposlenih, potrebnih za fazo ocenjevanja, in letni portfelj projektov v teku, kar vpliva na število zaposlenih, potrebnih za upravljanje projektov.

99 V začetku leta 2022 je imel GD DEFIS od leta 2021 18 odprtih delovnih mest v enotah, ki upravljajo Evropski obrambni sklad. V letu 2022 so se razmere glede števila zaposlenih izboljšale, stopnja prostih delovnih mest pa se je zmanjšala. Do 1. oktobra 2022 je bilo v teh enotah zapolnjenih 67 delovnih mest, število prostih delovnih mest pa se je zmanjšalo na pet.

100 Glede na pričakovano znatno povečanje števila predlogov, ki jih je treba oceniti, in projektov, ki jih je treba upravljati, si GD DEFIS prizadeva za racionalizacijo svojih postopkov. Za primer: konec leta 2022 je upravljal približno 60 projektov, to število pa se je na začetku leta 2023 podvojilo zaradi projektov za razpise Evropskega obrambnega sklada, ki jih bo treba upravljati poleg prejšnjih. Vendar obstajajo v zvezi s tem za sklad še naprej znatni pritiski in izzivi na področju človeških virov. Razpoložljivost usposobljenega in ustrezno izkušenega osebja je bila opredeljena kot eden od dejavnikov tveganja za generalni direktorat. Poleg tega obstajajo številne naloge, ki jih njeni številni napoteni nacionalni strokovnjaki iz varnostnih razlogov ne morejo opravljati, kot je na primer vloga projektnega referenta. Ob koncu oktobra 2022 so sestavljali skoraj polovico uslužbencev direktorata A GD DEFIS napoteni nacionalni strokovnjaki. Za vsak projekt je določen po en statutarni uslužbenec in en napoteni nacionalni strokovnjak. Napoteni nacionalni strokovnjaki večinoma sodelujejo pri načrtovanju in pripravi besedil razpisov, hkrati pa pomagajo projektnim referentom tako, da spremljajo tehnično izvajanje projektov.

101 Komisija se zaveda, da je v zvezi z uvedbo Evropskega obrambnega sklada pod drobnogledom. Kakršne koli težave pri učinkovitem upravljanju Evropskega obrambnega sklada zaradi pomanjkanja kvalificiranih človeških virov zato zanje pomenijo tveganje. GD DEFIS je v analizi kadrovskega potreb za izvajanje Evropskega obrambnega sklada za obdobje 2021–2027 poudaril tveganje pomanjkanja zmogljivosti za ustrezno ocenjevanje predlogov in dobro upravljanje projektov, če ne bo pridobil potrebnih delovnih mest.

Ukrepanje EU na področju obrambe je omejeno s Pogodbo, Evropskemu obrambnemu skladu pa bi koristila dolgoročna strategija

102 S [Pogodbo o Evropski uniji](#) je omejena uporaba proračuna EU za obrambo, kot je poudarjeno v pregledu Sodišča o evropski obrambi⁵¹. Iz proračuna EU se namreč ne smejo financirati „odhodk[i], ki nastanejo zaradi vojaških ali obrambnih ukrepov“.⁵² Poleg tega države članice dajejo EU na voljo civilne in vojaške zmogljivosti za izvajanje skupne varnostne in obrambne politike, vendar EU sama ne more imeti v lasti vojaških sredstev. V Pogodbi je področje uporabe politike izrecno omejeno na misije zunaj Unije. Politika je torej v operativnem smislu osredotočena na zunanje krize in konflikte, ne na obrambo ozemlja Evrope, za katero so odgovorne države članice skupaj z NATO.

103 Ker je skupna varnostna in obrambna politika orodje za krizno upravljanje, ki ni mišljeno kot skupna evropska obrambna politika, ni celovita podlaga za razvoj tehnoloških prednosti obrambe EU. V različnih državah članicah obstajajo različne analize in stališča glede ključnih vprašanj, na primer o pomembnosti varnostnih groženj. Zato obstajajo omejitve, kar zadeva proračun EU, pri obravnavi obrambnih vprašanj, kar otežuje zadeve v zvezi s skupnimi obrambnimi zmogljivostmi in potrebami.

104 Evropski obrambni sklad je nov pomemben program EU za financiranje skupnih raziskovalnih in razvojnih projektov na področju obrambe. Vendar v njem ni zajeta prihodnja uporaba zmogljivosti, razvitih v okviru programa. Raziskovalni projekti na področju obrambe so na splošno dolgoročni, za večje zmogljivosti traja namreč do 20 let ali več, preden jih lahko uporabijo ministrstva za obrambo. Na tej stopnji ni znano, kako bi se lahko projekti Evropskega obrambnega sklada iz sedanjega večletnega finančnega okvira nadaljevali v naslednjih večletnih finančnih okvirih. Nekateri projekti Pripravljalnega ukrepa iz večletnega finančnega okvira 2014–2020 so se na primer v obdobju 2021–2027 nadaljevali s projekti Evropskega obrambnega sklada v okviru razpisov za leti 2021 in 2022 (glej odstavek [70](#)).

105 Zmogljivosti, ki jih je treba razviti v okviru Evropskega obrambnega sklada, na vojaškem področju še dolgo ne bodo uporabljene, saj se je izvajanje prvih projektov sklada začelo šele januarja 2023. Raziskave in tehnologija pomenijo le del skupnih

⁵¹ Glej [Pregled Sodišča št. 09/2019](#) – Evropska obramba, odstavki 11–18.

⁵² Člen 41(2) [Pogodbe o Evropski uniji](#).

stroškov in časovnega razporeda vsakega oborožitvenega programa v njegovem celotnem življenjskem ciklu⁵³.

106 EU še vedno nima dolgoročnejše obrambne strategije zase. Obstoječe strategije je bistvenega pomena za prihodnost Evropskega obrambnega sklada. Komisija še ni v zadostni meri obravnavala nekaterih ključnih vprašanj, da bi projekti v okviru sklada imeli načrtovani učinek. Doslej še ni vnaprej določila usmeritve projektov Evropskega obrambnega sklada, na primer:

- koliko bi moral sklad podpirati majhno število velikih, potencialno globalno konkurenčnih projektov namesto večjega števila manjših projektov z več upravičenci,
- kako bo organizirana proizvodnja obrambnih zmogljivosti, razvitih v okviru projektov, in
- ali imajo ministrstva za obrambo potreben interes za njihov nakup in zavezanost k njemu.

107 V strateškem kompasu⁵⁴, ki ga je Svet izdal marca 2022, je bila poudarjena potreba po nadaljnjem spodbujanju skupnega javnega naročanja obrambnih zmogljivosti, ki se razvijajo s sodelovanjem v EU. Ena od predlaganih spodbud je oprostitev plačila DDV za skupne projekte⁵⁵.

⁵³ Glej na primer: Mauro, F., Simon, E., Xavier, A., *Review of the Preparatory Action on Defence Research (PADR) and European Defence Industrial Development Programme (EDIDP): lessons for the implementation of the European Defence Fund (EDF)*, Evropski parlament, 2021, slika 15, str. 21.

⁵⁴ Svet Evropske unije, *Strateški kompas za okrepljeno varnost in obrambo EU v naslednjem desetletju*, str. 33.

⁵⁵ Skupno sporočilo Komisije o analizi vrzeli v obrambnih naložbah in nadaljnjih korakih, JOIN(2022) 24, str. 5.

Zaključki in priporočila

108 Sodišče je v splošnem zaključilo, da so se v pripravljalnem ukrepu o raziskavah na področju obrambe pridobile nekatere izkušnje, vendar je njegova vrednost v smislu preizkusa za povečanje porabe EU za obrambo manjša zaradi časovnih omejitev in omejenih rezultatov. V času objave uredbe o Evropskem obrambnem skladu maja 2021 in objavi prvih razpisov zanj za leti 2021 in 2022 je večina projektov Pripravljalnega ukrepa še vedno potekala. Rezultati zaključenih projektov niso bili na voljo pravočasno, da bi bili koristni za začetek izvajanja Evropskega obrambnega sklada. Vendar je bil Pripravljalni ukrep koristen, ker je Komisiji omogočil, da preizkusi različne delovne postopke za porabo EU v zvezi s prihodnjimi obrambnimi raziskavami.

109 Pripravljalni ukrep se je izvajal s konkurenčnimi letnimi razpisi za zbiranje predlogov na podlagi letnih delovnih programov. Ministrstva za obrambo, koordinatorji projektov Pripravljalnega ukrepa in udeleženci so poudarili potrebo po večletni perspektivi. Enoletno obdobje potencialnim kandidatom in ministrstvom za obrambo omogoča le kratkoročni pregled nad raziskovalnimi in tehnološkimi področji, ki jih financira EU. Ne omogoča jim, da bi določili prednostne naloge v daljšem obdobju in se tako bolje pripravili. Komisija je objavila okvirno večletno perspektivo za Evropski obrambni sklad za obdobje 2021–2027, ki se bo letno revidirala (odstavki [22–28](#) ter [85](#) in [86](#)).

Priporočilo 1 – Uporaba obdobja, daljšega od enega leta, za delovne programe Evropskega obrambnega sklada

Da bi Komisija deležnikom omogočila boljše načrtovanje njihove udeležbe v Evropskem obrambnem skladu, naj v sklopu vmesnega vrednotenja uredbe o evropskem obrambnem skladu oceni možnost, da bi se za delovne programe Evropskega obrambnega sklada predlagalo obdobje, daljše od enega leta, vključno z:

- (a) uvedbo kratkoročne perspektive z dvoletnimi delovnimi programi za sklad;
- (b) uporabo zavezujoče večletne perspektive, v kateri bi bili določeni načrti za vsako kategorijo ukrepov, ki bi jih bilo treba obravnavati v preostalem delu sedanjega večletnega finančnega okvira.

Ciljni rok za izvedbo: leto 2025.

110 Ko so bili vzpostavljeni prvi letni delovni programi Pripravljalnega ukrepa, je bilo edino razpoložljivo orodje za analizo in določanje prednostnih nalog glede zmogljivosti v obrambi EU različica načrta za razvoj zmogljivosti iz leta 2014. Sodišče je ugotovilo, da sta več kot dve tretjini tem in izbranih projektov Pripravljalnega ukrepa povezani s prednostnimi nalogami na področju zmogljivosti, opredeljenimi v načrtu. Zdaj so na voljo številna dodatna orodja in pobude za načrtovanje na področju obrambe EU (krovni strateški raziskovalni program, usklajeni letni pregled na področju obrambe in stalno strukturno sodelovanje), vendar še niso usklajeni. Uslužbenci ministrstev za obrambo, s katerimi je Sodišče opravilo razgovore, so povedali, da so ta orodja za prve delovne programe Evropskega obrambnega sklada le malo uporabljali (odstavki [29–34](#) ter [89](#) in [90](#)).

Priporočilo 2 – Dosledna zaporedna razvrstitev obstoječih orodij EU za obrambno načrtovanje in sodelovanje ter ocena, kako nadalje oblikovati načrtovanje financiranja EU za obrambo

Da bi se z Evropskim obrambnim skladom dosegel želeni učinek, naj Komisija v sodelovanju z Evropsko obrambno agencijo, Evropsko službo za zunanje delovanje in državami članicami:

- (a) uporablja orodja EU za obrambno načrtovanje in sodelovanje na skladen način za boljšo pripravo delovnih programov;
- (b) oceni, kako nadalje oblikovati postopek načrtovanja za financiranje EU za obrambo.

Ciljni rok za izvedbo: leto 2026.

111 Na podlagi razpisov Pripravljalnega ukrepa je Komisija lahko preizkusila različne vrste postopkov, kar je bil eden od njenih ciljev, na primer razpise s posebno temo v primerjavi z odprtimi razpisi, razpise za povračilo stroškov v primerjavi z razpisi s pavšalnimi zneski, za javne razpise pa enostopenjsko v primerjavi z dvostopenjskim ocenjevanjem. Različni postopki, preizkušeni za Pripravljalni ukrep, so se izkazali za koristne pri prvih letnih razpisih Evropskega obrambnega sklada v letih 2021 in 2022 (na primer s tem, ko so omogočali vključevanje javnih razpisov ali posebnih razpisov za mala in srednja podjetja). Vendar pa za Evropski obrambni sklad niso bile upoštevane vse pridobljene izkušnje (odstavki [37–39](#) in [93–97](#)).

112 Pri nekaterih konkurenčnih razpisih Pripravljalnega ukrepa je bil odziv omejen, včasih zaradi majhnega števila podjetij EU, ki so se lahko odzvala na razpis za zbiranje predlogov za zahtevano tehnologijo. Koordinatorji in udeleženci projektov so skoncentrirani v državah članicah z velikimi obrambnimi industrijami. Prav tako so v navedenih državah skoncentrirani neodvisni strokovnjaki, ki sodelujejo pri postopku ocenjevanja in oddaje javnih naročil. Sodišče je ugotovilo, da je pri več projektih sodelovala ista kombinacija podjetij. Pri veliki večini konzorcijev v Pripravljalnem ukrepu je šlo za nadaljevanje sodelovanja med subjekti, ki so delovali skupaj že pred Pripravljalnim programom (odstavki [37–39](#) in [57–63](#)).

113 Varnostne zahteve so se včasih zdele prekomerne in so povzročile zamude v postopku sporazuma o dodelitvi nepovratnih sredstev, predvsem zaradi časa, potrebnega za pridobitev varnostnega dovoljenja organizacije, včasih pa tudi dovoljenja za dostop do tajnih podatkov. Zaradi njih so se pojavile tudi težave pri izvajanju projektov, kar je vplivalo na komunikacijo med člani konzorcija. Najemanje neodvisnih strokovnjakov za ocenjevanje projektov je bil težaven proces, saj je bilo na trgu na voljo le malo strokovnjakov, poleg tega pa so morali od svojih nacionalnih organov pridobiti dovoljenje za dostop do tajnih podatkov (odstavki [40–42](#), [53](#), [54](#) in [67](#)).

114 Skupno obdobje med objavo razpisov in podpisom sporazumov o dodelitvi nepovratnih sredstev (tj. preden se je lahko začelo delo na dejanskih projektih) se je precej razlikovalo, v povprečju je trajalo nekoliko več kot leto in pol. Deležniki Pripravljalnega ukrepa, zlasti koordinatorji projektov, s katerimi so bili opravljeni razgovori, so menili, da je bil čas od objave razpisa do sklenitve sporazuma o dodelitvi nepovratnih sredstev predolg (odstavki [43–45](#)).

Priporočilo 3 – Pregled postopkov, da bi se še bolj olajšalo sodelovanje v Evropskem obrambnem skladu

Komisija naj pregleda postopke, da bi olajšala dostop do razpisov in poenostavila njihovo izvajanje, med drugim tako, da:

- (a) spodbuja in podpira države članice pri organizaciji dodatnih dejavnosti, da bi se omogočila diverzifikacija udeležencev v skladu;
- (b) v primerjavi s Pripravljalnim ukrepom skrajša čas od zaključka razpisov za Evropski obrambni sklad do sklenitve sporazuma o dodelitvi nepovratnih sredstev;
- (c) v posvetovanju z državami članicami v primerih, v katerih veljajo varnostni predpisi Komisije, zagotovi nadaljnjo pomoč in deli najboljše prakse o varnostnem dovoljenju organizacije, dovoljenju za dostop do tajnih podatkov in obravnavanju tajnih podatkov, da se kar se da zmanjša breme za sodelujoče v projektu.

Ciljni rok za izvedbo: leto 2024.

115 Vse projekte Pripravljalnega ukrepa sta redno spremljala tako Evropska obrambna agencija (v primeru posrednega upravljanja) kot Generalni direktorat za obrambno industrijo in vesolje (v primeru neposrednega upravljanja) (odstavki **46–52**).

116 Glede na pričakovano znatno povečanje števila predlogov, ki jih je treba oceniti, in projektov, ki jih je treba upravljati, si GD DEFIS prizadeva za racionalizacijo svojih postopkov. Vendar se še vedno srečuje z znatnimi pritiski in izzivi na področju človeških virov. Razpoložljivost usposobljenega osebja je bila opredeljena kot eden od dejavnikov tveganja za Generalni direktorat za obrambno industrijo in vesolje. Sodišče je od ministrstev za obrambo, koordinatorjev projektov Pripravljalnega ukrepa in udeležencev projektov prejelo pozitivne povratne informacije o posrednem upravljanju, za katerega je potrebno manj uslužbencev Komisije. Posredno upravljanje, ki je v uredbi o Evropskem obrambnem skladu izjema in ne pravilo, se zdaj ne uporablja tako obširno kot pri Pripravljalnem ukrepu (odstavki **51, 52, 95** in **98–101**).

Priporočilo 4 – Ocena možnosti širše uporabe posrednega upravljanja za projekte Evropskega obrambnega sklada

Komisija naj oceni možnosti in izvedljivost za širšo uporabo neposrednega upravljanja projektov Evropskega obrambnega sklada, na primer če se bodo pojavila tveganja, povezana z omejeno razpoložljivostjo ustreznih virov na Komisiji, ali zaradi narave projekta.

Ciljni rok za izvedbo: leto 2024.

117 Dokumente o pridobljenih izkušnjah iz Pripravljalnega ukrepa je pripravila Evropska obrambna agencija, sprejel jih je njen usmerjevalni odbor in dani so bili na voljo Komisiji. Komisija je tudi analizirala pridobljene izkušnje in jih delila z državami članicami, Evropsko obrambno agencijo in Službo Evropske unije za zunanje delovanje. Pridobljene izkušnje so se v glavnem nanašale na postopke (odstavka [73](#) in [87](#)).

118 V Pogodbi o Evropski uniji so določene omejitve pri uporabi proračuna EU za obrambo. Ukrepi EU na področju obrambe so omejeni na skupno varnostno in obrambno politiko, ki je orodje za zunanje krizno upravljanje in ni mišljena kot skupna evropska obrambna politika, ter zajemajo na primer skupno opredelitev groženj. Zaradi te omejitve je dolgoročno načrtovanje porabe EU na področju obrambe težavno (odstavka [102](#) in [103](#)).

119 EU še vedno nima dolgoročnejše strategije za Evropski obrambni sklad. Obstoj take strategije je bistvenega pomena za prihodnost sklada. Komisija še ni v zadostni meri obravnavala nekaterih ključnih vprašanj, da bi projekti v okviru sklada imeli načrtovani učinek (odstavki [102–107](#)).

Priporočilo 5 – Oblikovanje dolgoročne strategije za Evropski obrambni sklad za povečanje prisotnosti razvite tehnologije v obrambnem sektorju EU

Komisija naj v času vmesnega pregleda v sodelovanju z državami članicami in tako, da za izhodišče vzame večletno perspektivo Evropskega obrambnega sklada, razvije dolgoročno strategijo za Evropski obrambni sklad. V strategiji naj se upošteva naslednje:

- (a) prizadevanje za zagotovitev, da se z zmogljivostmi, ki se razvijajo s sredstvi EU, obravnavajo potrebe oboroženih sil evropskih držav članic, hkrati pa okrepi tehnološka in industrijska baza obrambe EU. V strategiji naj se obravnavajo vprašanja, kot je, ali naj se Evropski obrambni sklad osredotoči na manjše število večjih projektov;
- (b) vključuje naj medsebojno povezane komponente z različnimi časovnimi okviri (dveletni delovni program, strategija, ki zajema vsak večletni finančni okvir skupaj z dolgoročno strategijo, ki se posodablja tako, da se v njej odražajo spreminjajoče se varnostne grožnje);
- (c) vključuje naj merljive kazalnike, ki se redno vrednotijo, in na podlagi katerih se v primerih, ko ciljne vrednosti niso dosežene, sprejmejo popravki prednostnih nalog v letnih delovnih programih.

Ciljni rok za izvedbo: leto 2026.

To poročilo je sprejel senat III, ki ga vodi članica Evropskega računskega sodišča Bettina Jakobsen, v Luxembourgju na zasedanju 28. februarja 2023.

Za Evropsko računsko sodišče

Tony Murphy
predsednik

Priloge

Priloga I – Pregled ključnih korakov in dokumentov za razvoj Evropskega obrambnega sklada

Kaj?	Kdo?	Kdaj?
Pogodba o Evropski uniji – členi 42–46 – Določbe o skupni varnostni in obrambni politiki		26. oktober 2012
Tematska razprava o obrambi	Evropski svet	19. in 20. decembra 2013
Poročilo <i>European Defence Research – The case for an EU-funded defence R&T programme</i>	Inštitut Evropske unije za varnostne študije	februar 2016
Razpisi za zbiranje predlogov za pilotni projekt na področju obrambnih raziskav	Evropska obrambna agencija	13. maj 2016
Skupna vizija, enotno ukrepanje: močnejša Evropa. Globalna strategija za zunanjo in varnostno politiko Evropske unije	Evropska služba za zunanje delovanje.	junij 2016
Govor o stanju v Uniji v letu 2016: Za boljšo Evropo – Evropo, ki varuje, opolnomoča in ščiti	Predsednik Komisije Jean-Claude Juncker	september 2016
Podpis sporazuma o dodelitvi nepovratnih sredstev za pilotni projekt	Evropska komisija in Evropska obrambna agencija	28. oktober 2016
Evropski obrambni akcijski načrt, s sklicevanjem na začetek pripravljalnega ukrepa za raziskave na področju obrambe v letu 2017	Evropska komisija	30. november 2016
Orientacijski dokument Pripravljalnega ukrepa	Evropska komisija	november 2016.

Kaj?	Kdo?	Kdaj?
Resolucija Evropskega parlamenta o ustavnih, pravnih in institucionalnih posledicah skupne varnostne in obrambne politike, v kateri se poziva k celovitemu izvajanju pripravljalnega ukrepa za raziskave na področju obrambe	Evropski parlament	16. marec 2017
Sklep Komisije <i>Decision on the financing of the 'Preparatory action on Defence research' and the use of unit costs for the year 2017</i>	Evropska komisija	11. april 2017
Usklajeni letni pregled držav članic EU o obrambi <i>EU Member States Coordinated Annual Review on Defence (CARD)</i>	Pripravila ga je Evropska obrambna agencija, nato pa jo je odobril Svet Evropske unije.	18. maj 2017
Sporazum o prenosu pooblastil med Evropsko unijo, ki jo zastopa Evropska komisija, in Evropsko obrambno agencijo o izvajanju pripravljalnega ukrepa za raziskave na področju obrambe	Podpisali sta ga Evropska komisija in Evropska obrambna agencija	31. maj 2017
Objava dokumenta <i>Preparatory Action on Defence Research 2017 Calls for proposals and General Annexes</i>	Evropska komisija in Evropska obrambna agencija	7. junij 2017
Sporočilo o vzpostavitvi evropskega obrambnega sklada	Evropska komisija	7. junij 2017
Predlog uredbe o ustanovitvi evropskega programa za razvoj obrambne industrije v podporo konkurenčnosti in inovacijski zmogljivosti obrambne industrije EU	Evropska komisija	7. junij 2017
Sklep o vzpostavitvi stalnega strukturnega sodelovanja (PESCO) na ravni držav članic	Svet Evropske unije	11. december 2017
Sklep Komisije <i>Decision on the financing of the 'Preparatory action on Defence research' and the use of unit costs for the year 2018</i>	Evropska komisija	9. marec 2018

Kaj?	Kdo?	Kdaj?
Objava dokumenta <i>PADR 2018 calls for proposals and general annexes</i>	Evropska komisija in Evropska obrambna agencija	15. marec 2018
Načrt <i>Capability Development Plan (CDP)</i> , zadnja izdaja (2018)	Evropska obrambna agencija (odobril ga je usmerjevalni odbor)	junij 2018
Predlog uredbe o ustanovitvi Evropskega obrambnega sklada	Evropska komisija	13. junij 2018
Uredba (EU) 2018/1092 o vzpostavitvi evropskega programa za razvoj obrambne industrije v podporo konkurenčnosti in inovacijski zmogljivosti obrambne industrije Unije	Evropski parlament in Svet Evropske unije	18. julij 2018
Predstavitev poročila za obdobje 2017/2018 o poskusnem izvajanju usklajenega letnega pregleda o obrambi <i>Coordinated Annual Review on Defence (CARD) trial run 2017/2018 report submitted</i>	Ministrski usmerjevalni odbor Evropske obrambne agencije (tj. ministri za obrambo)	20. november 2018
Sprejetje krovnega strateškega raziskovalnega programa <i>Overarching Strategic Research Agenda (OSRA) endorsement</i>	Evropska obrambna agencija (usmerjevalni odbor v sestavi direktorjev za raziskave in tehnologijo)	12. december 2018
Sklep Komisije <i>Decision on the financing of the 'Preparatory action on Defence research' and the adoption of the work programme for 2019</i>	Evropska komisija	19. marec 2019
Objava dokumenta <i>PADR 2019 calls for proposals and general annexes</i>	Evropska komisija in Evropska obrambna agencija	19. marec 2019
Objava dokumenta <i>European Defence Industrial Development Programme (EDIDP) 2019 calls for proposals, conditions for the calls and annexes</i>	Evropska komisija	22. julij 2019

Kaj?	Kdo?	Kdaj?
Objava dokumenta <i>European Defence Industrial Development Programme (EDIDP) 2020 calls for proposals, conditions for the calls and annexes</i>	Evropska komisija	23. julij 2020
Prvo poročilo o usklajenem letnem pregledu na področju obrambe <i>Coordinated Annual Review on Defence report</i> , predloženo ministrskemu usmerjevalnemu odboru EDA	Evropska obrambna agencija	20. november 2020
<i>Uredba (EU) 2021/697</i> o vzpostavitvi Evropskega obrambnega sklada ter razveljavitvi Uredbe (EU) 2018/1092	Evropski parlament in Svet Evropske unije	Objava: 12. maj 2021 Retroaktiven začetek veljavnosti: 1. januar 2021
Za financiranje je izbranih 26 novih projektov industrijskega sodelovanja v vrednosti preko 158 milijonov EUR in dva velika projekta za razvoj zmogljivosti sta prejela neposredno dodeljena nepovratna sredstva v višini 137 milijonov EUR v okviru evropskega programa za razvoj obrambne industrije.	Evropska komisija	30. junij 2021
Sprejetje letnega delovnega programa Evropskega obrambnega sklada za leto 2021 in objava 23 razpisov za zbiranje predlogov, vrednih 1,2 milijarde EUR	Evropska komisija	30. junij 2021
Predstavitev obsežnih ukrepov za prispevanje k evropski obrambi, spodbujanje inovacij in obravnavanje strateških odvisnosti	Evropska komisija	15. februar 2022
Objavljen je strateški kompas EU za varnost in obrambo.	Svet Evropske unije	21. marec 2022
Skupno sporočilo <i>Joint communication on defence investment gaps</i>	Evropska komisija	18. maj 2022

Kaj?	Kdo?	Kdaj?
Letni delovni program Evropskega obrambnega sklada za leto 2022 (del I in II) ter objava razpisov za zbiranje predlogov	Evropska komisija	21. junij 2022 in 25. maj 2022
Natov proces obrambnega načrtovanja (NDPP) <i>NATO Defence Planning Process (NDPP) – Konec cikla in začetek novega cikla</i>	Organizacija Severnoatlantske pogodbe (NATO)	Načrt za konec leta 2023

Priloga II – 18 projektov Pripravljalnega ukrepa, izbranih za financiranje med letoma 2017 in 2019

Razpis	Izbrani projekt(i)	Države udeležencev	Proračun projekta (v milijonih EUR)
PADR-US-01–2017: <i>Technological demonstrator for enhanced situational awareness in a naval environment</i>	OCEAN 2020 – Open Cooperation for European maritime awareNess (zaključen)	IT, ES, DE, SE, PL, FR, EL, NL, UK, LT, PT, DE, FI, EE, NATO	35,5
PADR-FPSS-01-2017: <i>Force protection and advanced soldier systems beyond current programmes</i>	ACAMS II – Adaptive Camouflage for the Soldier II (zaključen in v postopku upravne zaključitve)	SE, PT, DE, LT, NL, FR	2,6
	GOSSRA – Generic Open Soldier System Reference Architecture (zaključen)	DE, ES, PL, PT, IT	1,5
	VESTLIFE – Ultralight Modular Bullet Proof Integral Solution for Dismounted Soldier Protection (zaključen)	ES, PT, NL, IT, FI	2,4
PADR-STF-01–2017: <i>The European Defence Research Runway – Strategic Technology Foresight</i>	PYTHIA – Predictive methodology for Technology Intelligence Analysis (zaključen)	IT, FR, UK, PL, BG, RO	0,9
PADR-EDT-02–2018: <i>European high-performance, trustable (re)configurable system-on-a-chip or system-in-package components for defence applications</i>	EXCEED – trusted and flexible system-on-Chip for European Defense applications (poteka)	FR, PL, IT, ES, DE, EL, NO	12,0
PADR-EF-02–2018: <i>Toward a European high-power laser effector</i>	TALOS – Tactical Advanced Laser Optical System (poteka)	FR, NL, IT, DE, CZ, BE, PL, UK, ES	5,4

Razpis	Izbrani projekt(i)	Države udeležencev	Proračun projekta (v milijonih EUR)
PADR-STF-02-2018: <i>The European Defence Research Runway 2 – Strategic Technology Foresight</i>	SOLOMON – <i>Strategy Oriented anaLysis Of the Market fOrces in EU defence</i> (zaključen in v postopku upravne zaključitve)	IT, FR, UK, BG, RO, PL, BE, EL, ES	1,9
PADR-EMS-03-2019: <i>Combined radar, communications, and electronic warfare functions based on European Active Electronically Scanned Arrays for military applications</i>	CROWN – <i>European active electronically scanned array with Combined Radar, cOmmunications, and electronic Warfare fuNctions for military applications</i> (poteka)	ES, FR, DE, SE, NL, IT, LT	10,0
PADR-FDDT-OPEN-03-2019: <i>Challenging the future</i>	METAMASK – <i>Metasurfaces for time-domain adaptive masking</i> (poteka)	IT, FR, NL	1,4
	SPINAR – <i>Spin-based hardware artificial neural network for embedded RF processing</i> (poteka)	FR, PT, BE	1,4
	PRIVILEGE – <i>PRIVacy and homomorphIc encryption for artificial intelliGencE</i>	FR, CZ, EL	1,5
PADR-FDDT-EMERGING-03-2019: <i>Emerging game changers – Autonomous positioning, navigation and timing</i>	OPTIMISE – <i>Innovative Positioning system for defence in GNSS-denied areas</i> (poteka)	ES, IT, FR, SK	1,5
PADR-FDDT-EMERGING-03-2019: <i>Emerging game changers – Artificial Intelligence for defence</i>	AIDED – <i>Artificial Intelligence for the detection of explosive devices</i>	BE, UK, NL, LV	1,5

Razpis	Izbrani projekt(i)	Države udeležencev	Proračun projekta (v milijonih EUR)
PADR-FDDT-EMERGING-03-2019: <i>Emerging game changers – Quantum Technologies for defence applications</i>	QUANTAQUEST – <i>Quantum Secure Communication and Navigation for European Defence</i> (poteka)	IT, NL, FR	1,5
PADR-FDDT-EMERGING-03-2019: <i>Emerging game changers – Long-range effects</i>	PILUM – <i>Projectiles for Increased Long-range effects Using Electro-Magnetic railgun</i> (poteka)	FR, DE, PL, IT, BE	1,5
PADR-FDDT-EMERGING-03-2019: <i>Emerging game changers – Augmenting soldier capacity</i>	ARTUS – <i>Autonomous Rough-terrain Transport UGV Swarm</i> (poteka)	AT, DE, FR	1,5
PADR-US-EMERGING-03-2019: <i>Interoperability standards for military unmanned systems</i>	INTERACT – <i>INTERoperability Standards for Unmanned Armed ForCes SysTems</i> (poteka)	DE, NL, ES, SE, IT, FR, DK, LT, RO, PL	1,5

Opomba: AT – Avstrija, BE – Belgija, BG – Bolgarija, CZ – Češka, DE – Nemčija, DK – Danska, EE – Estonija, EL – Grčija, ES – Španija, FI – Finska, FR – Francija, IT – Italija, LT – Litva, NL – Nizozemska, NO – Norveška, PL – Poljska, PT – Portugalska, RO – Romunija, SE – Švedska, UK – Združeno kraljestvo, NATO – Organizacija Severnoatlantske pogodbe.

Vir: Evropsko sodišče na podlagi podatkov spletne strani Komisije (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_20_1077) in podatkov EDA

Priloga III – Različni postopki, preizkušeni z razpisi Pripravljalnega ukrepa

Ime razpisa Sklic in tema razpisa Trajanje razpisa v dnevih	Vrsta razpisa Proračun razpisa (v milijonih EUR)	Vrsta ukrepa Raven tehnološke pripravljenosti	Vrsta nepovratnih sredstev	eno- /dvostopenjsko ocenjevanje	Ponderiranje ocenjevalnih meril (odličnost, učinek ter kakovost in učinkovitost izvajanja)	Neposredno / posredno upravljanje	Projekti Pripravljalnega ukrepa
Sistemi brez posadke PADR-US-01–2017: <i>Technological demonstrator for enhanced situational awareness in a naval environment</i> 120 dni	opredeljena tema 15,48 milijona EUR +20 milijonov EUR v letu 2020	raziskave predvideni začetek na ravni 4 in ciljna raven ni nižja od 6 in ne višja od 7	povračilo stroškov	1 stopnja	utežni faktor 1,5 za merilo „učinek“. utežni faktor 1 za drugi dve merili	posredno	OCEAN 2020
Zaščita sil in vojaški sistemi PADR-FPSS-01-2017: <i>Force protection and advanced soldier systems beyond current programmes</i> 106 dni	opredeljena tema 6,78 milijona EUR	raziskave za eno od tem: pričakuje se, da bo osredotočena na ravni 1 do 3; za drugi dve temi: pričakuje se, da bosta osredotočeni na ravni 2 do 4–5	povračilo stroškov	1 stopnja	Ni različnih utežnih faktorjev za tri ocenjevalna merila.	posredno	ACAMS II, GOSSRA, VESTLIFE
Strateško tehnološko predvidevanje PADR-STF-01–2017: <i>The European Defence Research Runway</i> 106 dni	opredeljena tema 0,948 milijona EUR	usklajevalni in podporni ukrep Ciljna raven ni relevantna.	povračilo stroškov	1 stopnja	Ni različnih utežnih faktorjev za tri ocenjevalna merila.	posredno	PYTHIA
Tehnologije snovanja elektronskih elementov za obrambne uporabe	opredeljena tema	raziskave	povračilo stroškov	1 stopnja	Ni različnih utežnih faktorjev za tri ocenjevalna merila.	posredno	EXCEED

Ime razpisa Sklic in tema razpisa Trajanje razpisa v dnevih	Vrsta razpisa Proračun razpisa (v milijonih EUR)	Vrsta ukrepa Raven tehnološke pripravljenosti	Vrsta nepovratnih sredstev	eno- /dvostopenjsko ocenjevanje	Ponderiranje ocenjevalnih meril (odličnost, učinek ter kakovost in učinkovitost izvajanja)	Neposredno / posredno upravljanje	Projekti Pripravljalnega ukrepa
PADR-EDT-02-2018: <i>European high-performance, trustable (re)configurable system-on-a-chip or system-in-package components for defence applications</i> 105 dni	11,98 milijona EUR	predvideni začetek na ravni 2 do 3 in ciljna raven 5					
Učinki PADR-EF-02-2018: <i>Toward a European high-power laser effector</i> 105 dni	opredeljena tema 5,4 milijona EUR	raziskave Predvidena je ciljna raven 5.	povračilo stroškov	1 stopnja	Ni različnih utežnih faktorjev za tri ocenjevalna merila.	posredno	TALOS
Strateško tehnološko predvidevanje PADR-STF-02-2018: <i>The European Defence Research Runway 2 – Strategic Technology Foresight</i> 105 dni	opredeljena tema 1,9 milijona EUR	usklajevalni in podporni ukrep Ciljna raven ni relevantna.	povračilo stroškov	1 stopnja	Ni različnih utežnih faktorjev za tri ocenjevalna merila.	posredno	SOLOMON

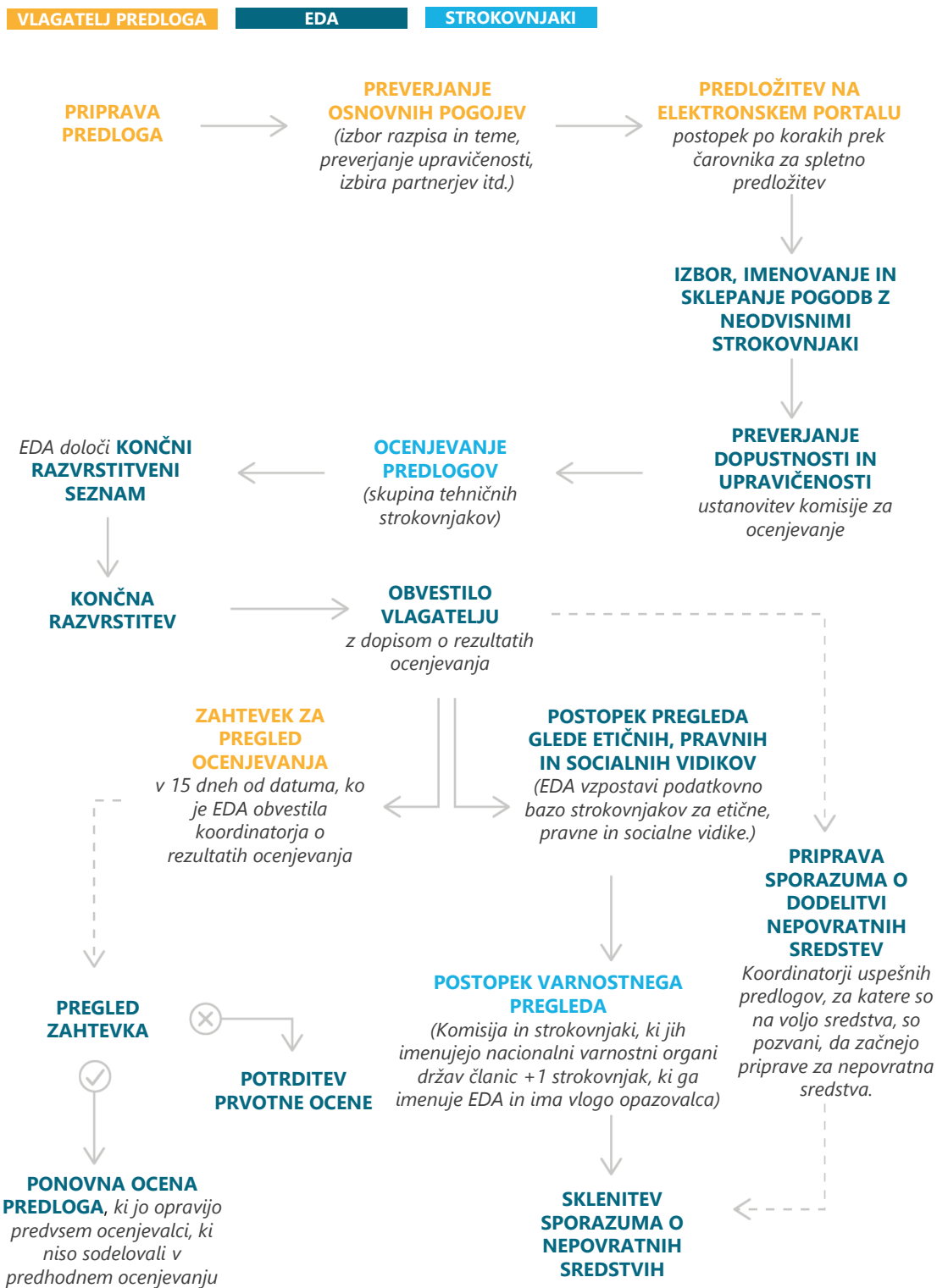
Ime razpisa Sklic in tema razpisa Trajanje razpisa v dnevih	Vrsta razpisa Proračun razpisa (v milijonih EUR)	Vrsta ukrepa Raven tehnološke pripravljenosti	Vrsta nepovratnih sredstev	eno- /dvostopenjsko ocenjevanje	Ponderiranje ocenjevalnih meril (odličnost, učinek ter kakovost in učinkovitost izvajanja)	Neposredno / posredno upravljanje	Projekti Pripravljalnega ukrepa
Prevlada elektromagnetnega spektra PADR-EMS-03-2019: <i>Combined radar, communications, and electronic warfare functions based on European Active Electronically Scanned Arrays for military applications</i> 160 dni	opredeljena tema 10 milijonov EUR	raziskave Predvidena je najmanj ciljna raven 4.	povračilo stroškov	1 stopnja	Ni različnih utežnih faktorjev za tri ocenjevalna merila.	posredno	CROWN
Prihodnje prebojne tehnologije za obrambo PADR-FDDT-OPEN-03-2019: <i>Challenging the future</i> Prva stopnja: 91 dni	odprti razpisni postopek 4,3 milijona EUR	raziskave Ne preseže prepričljivega eksperimentalnega dokaza koncepta, tj. ne preseže ravni 3.	pavšalni znesek	2 stopnji	2. stopnja ocenjevanja: 50-odstotni utežni faktor za „odličnost“ 30-odstotni utežni faktor za „učinek“ 20-odstotni utežni faktor za „kakovost in učinkovitost izvajanja“	neposredno	METAMASK, SPINAR, PRIVILEGE
Prihodnje prebojne tehnologije za obrambo PADR-FDDT-EMERGING-03-2019: <i>Emerging game changers – Autonomous positioning, navigation and timing</i> 160 dni	opredeljena tema 1,5 milijona EUR	raziskave Predvidena je ciljna raven 3–4.	povračilo stroškov	1 stopnja	50-odstotni utežni faktor za „odličnost“ 30-odstotni utežni faktor za „učinek“ 20-odstotni utežni faktor za „kakovost in učinkovitost izvajanja“	posredno	OPTIMISE

Ime razpisa Sklic in tema razpisa Trajanje razpisa v dnevih	Vrsta razpisa Proračun razpisa (v milijonih EUR)	Vrsta ukrepa Raven tehnološke pripravljenosti	Vrsta nepovratnih sredstev	eno- /dvostopenjsko ocenjevanje	Ponderiranje ocenjevalnih meril (odličnost, učinek ter kakovost in učinkovitost izvajanja)	Neposredno / posredno upravljanje	Projekti Pripravljalnega ukrepa
Prihodnje prebojne tehnologije za obrambo PADR-FDDT-EMERGING-03- 2019: <i>Emerging game changers – Artificial Intelligence for defence</i> 160 dni	opredeljena tema 1,5 milijona EUR	raziskave Predvidena je ciljna raven 3–4.	povračilo stroškov	1 stopnja	50 %, 30 % in 20 % – enako kot za vse razpise PADR-FDDT-EMERGING- 03-2019	posredno	AIDED
Prihodnje prebojne tehnologije za obrambo PADR-FDDT-EMERGING-03- 2019: <i>Emerging game changers – Quantum Technologies for defence applications</i> 160 dni	opredeljena tema 1,5 milijona EUR	raziskave Predvidena je ciljna raven 3–4.	povračilo stroškov	1 stopnja	50 %, 30 % in 20 % – enako kot za vse razpise PADR-FDDT-EMERGING- 03-2019	posredno	QUANTA- QUEST
Prihodnje prebojne tehnologije za obrambo PADR-FDDT-EMERGING-03- 2019: <i>Emerging game changers – Long-range effects</i> 160 dni	opredeljena tema 1,5 milijona EUR	raziskave Predvidena je ciljna raven 3–4.	povračilo stroškov	1 stopnja	50 %, 30 % in 20 % – enako kot za vse razpise PADR-FDDT-EMERGING- 03-2019	posredno	PILUM

Ime razpisa Sklic in tema razpisa Trajanje razpisa v dnevih	Vrsta razpisa Proračun razpisa (v milijonih EUR)	Vrsta ukrepa Raven tehnološke pripravljenosti	Vrsta nepovratnih sredstev	eno- /dvostopenjsko ocenjevanje	Ponderiranje ocenjevalnih meril (odličnost, učinek ter kakovost in učinkovitost izvajanja)	Neposredno / posredno upravljanje	Projekti Pripravljalnega ukrepa
Prihodnje prebojne tehnologije za obrambo PADR-FDDT-EMERGING-03- 2019: <i>Emerging game changers – Augmenting soldier capacity</i> 160 dni	opredeljena tema 1,5 milijona EUR	raziskave Predvidena je ciljna raven 3–4.	povračilo stroškov	1 stopnja	50 %, 30 % in 20 % – enako kot za vse razpise PADR-FDDT-EMERGING- 03-2019	posredno	ARTUS
Sistemi brez posadke PADR-US-03-2019: <i>Interoperability standards for military unmanned systems</i> 160 dni	opredeljena tema 1,5 milijona EUR	raziskave Ciljna raven ni relevantna.	povračilo stroškov	1 stopnja	Ni različnih utežnih faktorjev za tri ocenjevalna merila.	posredno	INTERACT

Vir: Evropsko računsko sodišče

Priloga IV – Pregled postopka, ki ga je uporabljala EDA do sklenitve sporazumov o dodelitvi nepovratnih sredstev

Vir: Evropsko računsko sodišče na podlagi podatkov Komisije in Evropske obrambne agencije

Priloga V – Povzetek rezultatov 12 analiziranih projektov Pripravljalnega ukrepa

	Povzetek rezultatov projekta
OCEAN 2020	Projekt je zaključen. S projektom Ocean 2020 s poskusi na terenu v Sredozemskem in Baltskem morju se je zlasti dokazal koncept Centra za pomorske operacije (MOC), demonstracijski projekt za povezovanje podatkov in operativnih zmogljivostih, ki poveljnikom omogočajo situacijsko zavedanje.
GOSSRA	Projekt je zaključen. Za projekt GOSSRA obstajajo možnosti, da postane standard NATO. Konzorcij je vzdrževal redne stike s povezano skupino organizacije NATO za kopenske zmogljivosti. Rezultat projekta je bilo priporočilo organizacije NATO glede standardizacije (STANREC 4845, objavljeno maja 2022), ki ga je NATO razdelil vsem svojim članicam in tako začel postopek NATO za standardizacijo.
VESTLIFE	Projekt je zaključen. Z blagovno znamko VESTLIFE se je utrla pot italijanskim in nizozemskim patentom.
PYTHIA	Projekt je zaključen, niso pa bili doseženi vsi njegovi predvideni končni rezultati. Finančna sredstva so bila sproščena. Pri ocenjevanju končnih rezultatov, mejnikov in učinkov projekta so sodelovali zunanji strokovnjaki.
EXCEED	Projekt poteka. Glede na obisk na kraju samem je bilo trajanje projekta podaljšano do aprila 2025. Sprememba je bila odobrena julija 2022. Na projekt EXCEED se gleda kot na dokaz, da je mogoče doseči ciljno uspešnost. To ni prototip.
TALOS	Projekt poteka. Glede na ocenjevalno poročilo za prvo obdobje poročanja je bila s projektom dosežena večina njegovih ciljev in mejnikov za obdobje s sorazmerno manjšimi odstopanji.

	Povzetek rezultatov projekta
CROWN	Projekt poteka. Glede na obisk na kraju samem koordinator projekta na tej stopnji ne ve, ali se bo s projektom lahko dosegla uresničitev prototipa. Pregled doseženega, s katerim se preveri, kako se bo projekt izvajal s komponentami EU, v besedilu razpisa ni bil predviden, je pa bil vključen v sporazume o dodelitvi nepovratnih sredstev, ki so jih podpisale vključene strani. Pregled je zelo zaskrbljujoč. Koordinator projekta preverja vse komponente in vsa tveganja.
SPINAR	Projekt se je začel decembra 2020 in poteka. Glede na obisk na kraju samem je bila projektu SPINAR pripisana previsoka stopnja tajnosti (<i>EU-restricted</i>). Zaradi stopnje tajnosti se je v nekem trenutku pojavilo vprašanje, kako bi lahko partnerji v konzorcijih komunicirali. Previsoka stopnja tajnosti ima svojo ceno. Nepovratna sredstva v pavšalnem znesku brez vmesnega poročanja o projektih.
PRIVILEGE	Projekt se je začel novembra 2020 in poteka. Nepovratna sredstva v pavšalnem znesku brez vmesnega poročanja o projektih.
AIDED	Projekt se je začel oktobra 2021 in poteka.
QUANTAQUEST	Projekt se je začel septembra 2021 in poteka.
INTERACT	Projekt se je začel junija 2021 in poteka.

Priloga VI – Zneski projektov Pripravljalnega ukrepa, porabljeni do konca leta 2021

Razpis	Ime razpisa	Izbrani projekt	Proračun projekta (v milijonih EUR)	Predhodno financiranje (v %)	Porabljeni znesek ob koncu leta 2021 (v %)
PADR-US-01-2017	<i>Technological demonstrator for enhanced situational awareness in a naval environment</i>	OCEAN 2020	35,5	40 %	90 %
PADR-FPSS-01-2017	<i>Force protection and advanced soldier systems beyond current programmes</i>	ACAMS II	2,6	50 %	83 %
		GOSSRA	1,5	50 %	100 %
		VESTLIFE	2,4	50 %	90 %
PADR-STF-01-2017	<i>The European Defence Research Runway – Strategic Technology Foresight</i>	PYTHIA	0,9	80 %	91 %
PADR-EDT-02-2018	<i>European high-performance, trustable (re)configurable system-on-a-chip or system-in-package components for defence applications</i>	EXCEED	12,0	50 %	50 %
PADR-EF-02-2018	<i>Toward a European high-power laser effector</i>	TALOS	5,4	50 %	90 %
PADR-STF-02-2018	<i>The European Defence Research Runway 2 – Strategic Technology Foresight</i>	SOLOMON	1,9	60 %	60 %
PADR-EMS-03-2019	<i>Combined radar, communications, and electronic warfare functions based on European Active Electronically Scanned Arrays for military applications</i>	CROWN	10,0	30 %	30 %

Razpis	Ime razpisa	Izbrani projekt	Proračun projekta (v milijonih EUR)	Predhodno financiranje (v %)	Porabljeni znesek ob koncu leta 2021 (v %)
PADR-FDDT-OPEN-03-2019	<i>Challenging the future</i>	METAMASK	1,4	65 %	65 %
		SPINAR	1,4	65 %	65 %
		PRIVILEGE	1,4	65 %	65 %
PADR-FDDT-EMERGING-03-2019	<i>Emerging game changers – Autonomous positioning, navigation and timing</i>	OPTIMISE	1,5	50 %	50 %
PADR-FDDT-EMERGING-03-2019	<i>Emerging game changers – Artificial Intelligence for defence</i>	AIDED	1,5	50 %	50 %
PADR-FDDT-EMERGING-03-2019	<i>Emerging game changers – Quantum Technologies for defence applications</i>	QUANTAQUEST	1,5	50 %	50 %
PADR-FDDT-EMERGING-03-2019	<i>Emerging game changers – Long-range effects</i>	PILUM	1,5	50 %	50 %
PADR-FDDT-EMERGING-03-2019	<i>Emerging game changers – Augmenting soldier capacity</i>	ARTUS	1,5	50 %	50 %
PADR-US-03-2019	<i>Interoperability standards for military unmanned systems</i>	INTERACT	1,5	50 %	50 %
SKUPNI ZNESKI PROJEKTOV (brez stroškov za strokovnjake in nadomestila za EDA)			85,5		71 %

Vir: Evropsko računsko sodišče

Priloga VII – Izkušnje, pridobljene v okviru Pripravljalnega ukrepa in uredba o Evropskem obrambnem skladu

Člen uredbe o Evropskem obrambnem skladu	Uredba o Evropskem obrambnem skladu	Razlike glede na Pripravljalni ukrep in pripombe
8(1)	V tem členu je določeno, da se „[s]klad izvaja v okviru neposrednega upravljanja v skladu s finančno uredbo“, v členu 8(2) pa dodano, da z „odstopanjem od odstavka 1 tega člena lahko v utemeljenih primerih v okviru posrednega upravljanja posebne ukrepe izvajajo organi [...]“.	S Pripravljalnim ukrepom se je potrdilo, kako pomembno je, da EDA upravlja nepovratna sredstva EU za obrambno s posrednim načinom upravljanja (EDA na ta način upravlja 15 od 18 projektov Pripravljalnega ukrepa). Komisija meni, da bi z uporabo dvojne komitologije (programski odbor Evropskega obrambnega sklada da mnenje 1) o letnem delovnem programu, preden ga sprejme Komisija, in 2) o odločitvi o oddaji javnega naročila po izboru projektov in preden ga sprejme Komisija) neposredno upravljanje imelo velike prednosti pri upoštevanju načela enoletnosti proračuna, ki ji je Evropski parlament naklonjen za namene pregleda.
9(1)	V členu je določeno, da morajo imeti „[p]rejemniki in podizvajalci, ki sodelujejo pri ukrepu, [...] sedež v Uniji ali v pridruženi državi“. V členu 9(4) do (8) so omogočena odstopanja.	Takšnih odstopanj za Pripravljalni ukrep ni bilo. V sklepih Komisije o financiranju Pripravljalnega ukrepa za leta 2017, 2018 in 2019 je določeno, da so do prijave upravičeni subjekti iz vseh držav članic EU in Norveške. Pri projektih Pripravljalnega ukrepa se ni pokazala potreba po takih odstopanjih.

Člen uredbe o Evropskem obrambnem skladu	Uredba o Evropskem obrambnem skladu	Razlike glede na Pripravljalni ukrep in pripombe
10(4)	Kar zadeva upravičene ukrepe, „[u]krep izvedejo pravni subjekti, ki sodelujejo v konzorciju vsaj treh upravičenih pravnih subjektov s sedežem v vsaj treh različnih državah članicah ali pridruženih državah“. Vendar je v členu 10(5) dodano, da se to načelo „ne uporablja za ukrepe, ki se nanašajo na prebojne tehnologije za obrambo...“, ki bi jih torej lahko izvajal samo en subjekt brez sodelovanja z drugimi subjekti.	Za Pripravljalni ukrep je bila samo ena izjema od načela, v skladu s katerim „[u]krep izvedejo pravni subjekti, ki sodelujejo v konzorciju vsaj treh upravičenih pravnih subjektov s sedežem v vsaj treh različnih državah članicah [...]“, in sicer za razpis PADR-US-01-2017, v katerem se je zahtevalo sodelovanje vsaj petih pravnih subjektov.
12, 22	V členih, ki se nanašajo na merila za oddajo javnih naročil, je podrobno opredeljenih šest meril, ki jih je treba skupaj uporabljati za raziskave in razvoj za Evropski obrambni sklad, in dve dodatni merili za razvojne ukrepe. Ta merila lahko omogočijo boljše dokumentiranje ocenjevanja predlogov.	Izkušnja, pridobljena iz Pripravljalnega ukrepa, je, da je dobro imeti več meril za oddajo javnih naročil.
15(2)	Za posredne stroške ta člen omogoča tudi uporabo alternative za „pavšaln[o] stopnj[o] 25 % skupnih neposrednih upravičenih stroškov ukrepa“: „Posredni upravičeni stroški se lahko določijo tudi v skladu s prejemnikovimi običajnimi praksami stroškovnega računovodstva [...]“.	Kar zadeva Pripravljalni ukrep, se je več organizacij, s katerimi se je Sodišče posvetovalo, pritoževalo glede tega, da je kritje EU za posredne upravičene stroške v 25-odstotni pavšalni stopnji nezadostno. To je izkušnja, pridobljena iz Pripravljalnega ukrepa.
34(1)	V tem členu je določeno, da „Komisiji pomaga odbor“.	Pri Pripravljalnem ukrepu je to sicer drugače, toda Komisija je s posvetovalnim programskim odborom Pripravljalnega ukrepa, ki ga je ustanovila, predvidela pravno zahtevo, da se za Evropski obrambni sklad ustanovi programski odbor.

Kratice in okrajšave

Cap Tech: tehnološka skupina za zmogljivosti

EDA: Evropska obrambna agencija

GD DEFIS: Generalni direktorat za obrambno industrijo in vesolje

Pripravljalni ukrep: pripravljalni ukrep Unije o raziskavah na področju obrambe

Glosar

Interoperabilnost: sposobnost sistema za komuniciranje in sodelovanje z drugimi sistemi, med drugim z izmenjavo podatkov.

Posvetovalni programski odbor (As-if): *ad hoc* posvetovalni organ, ki ga je ustanovila Komisija, da bi ji pomagal pri pripravi in izvajanju Pripravljalnega ukrepa, in je sestavljen iz predstavnikov držav članic EU.

Prebojna tehnologija: nastajajoča tehnologija, ki lahko korenito spremeni in radikalno izboljša uspešnost v določenem sektorju.

Priporočilo o standardizaciji: dokument NATO, v katerem je naveden eden ali več nezavezujočih operativnih standardov, ki naj jih uporabljajo države članice, ki sodelujejo pri dejavnostih NATO.

Raven tehnološke pripravljenosti: merilo, ki se uporablja za določanje zrelosti tehnologije in omogoča zanesljivo primerjavo med različnimi tehnologijami v danem sistemu ali okolju.

Skupna varnostna in obrambna politika: del zunanje politike EU, ki je osredotočen na varnostne in obrambne zmogljivosti.

Tehnološka skupina za zmogljivosti: organ, ki ga je ustanovila Evropska obrambna agencija za izvajanje posebnih raziskovalnih in tehnoloških dejavnosti v odziv na dogovorjene potrebe ali prednostne naloge na področju obrambnih zmogljivosti.

Odgovori Komisije

<https://www.eca.europa.eu/sl/publications/sr-2023-10>

Odgovori Evropske obrambne agencije

<https://www.eca.europa.eu/sl/publications/sr-2023-10>

Časovnica

<https://www.eca.europa.eu/sl/publications/sr-2023-10>

Revizijska ekipa

V posebnih poročilih Evropskega računskega sodišča so predstavljeni rezultati revizij politik in programov EU ali tem, povezanih z upravljanjem, iz posebnih proračunskih področij. Sodišče izbere in oblikuje te revizijske naloge tako, da imajo največji učinek, pri čemer upošteva tveganja za smotrnost poslovanja ali skladnost, raven prihodkov ali porabe, prihodnji razvoj dogodkov ter politični in javni interes.

To revizijo smotrnosti je opravil revizijski senat III – zunanji ukrepi, varnost in pravica –, ki mu predseduje članica Evropskega računskega sodišča Bettina Jakobsen. Revizijo je v začetku vodil član Evropskega računskega sodišča Juhan Parts, pri tem pa so sodelovali vodja njegovega kabineta Ken-Marti Vaher in ataše v njegovem kabinetu Margus Kurm.

Revizijo je zaključil član Evropskega računskega sodišča Viorel Ștefan, pri tem pa so sodelovali vodja njegovega kabineta Roxana Banica, ataše v njegovem kabinetu Olivier Prigent, vodilni upravni uslužbenec Michael Bain, vodja naloge Joël Costantzer ter revizorja Maria Luisa Gómez-Valcárcel in Laurent Olivier. Jezikovno podporo je zagotovil Michael Pyper. Grafično podporo je zagotovila Giuliana Lucchese.

Viorel Ștefan

Roxana Banica

Olivier Prigent

Juhan PARTS

Ken-Marti Vaher

Margus Kurm

Michael Bain

Joël Costantzer

Laurent Olivier

Michael Pyper

Giuliana Lucchese

AVTORSKE PRAVICE

© Evropska unija, 2023

Politika Evropskega računskega sodišča (Sodišča) glede ponovne uporabe je določena v njegovem sklepu o politiki odprtih podatkov in ponovni uporabi dokumentov [ECA Decision No 6-2019](#).

Če ni drugače navedeno (npr. v posameznih obvestilih o avtorskih pravicah), so vsebine Sodišča, ki so v lasti EU, pod licenco [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)](#). Praviloma je zato ponovna uporaba dovoljena, če se ustrezno navede vir in označijo morebitne spremembe. Kdor ponovno uporabi vsebine Sodišča, ne sme potvoriti prvotnega pomena ali sporočila. Sodišče ni odgovorno za morebitne posledice ponovne uporabe.

Če so na gradivu prikazane določljive fizične osebe, npr. na fotografijah uslužbencev Sodišča, ali če gradivo vsebuje dela tretjih oseb, je treba pridobiti dodatne pravice.

Kadar je pridobljeno tako dovoljenje, se z njim razveljavi in nadomesti zgoraj omenjeno splošno dovoljenje, zato morajo biti v njem jasno navedene morebitne omejitve glede uporabe.

Za uporabo in prikazovanje vsebin, katerih lastnica ni EU, je morda treba pridobiti dovoljenje neposredno od imetnikov avtorskih pravic.

Programska oprema ali dokumenti, za katere veljajo pravice industrijske lastnine, kot so patenti, blagovne znamke, registrirani modeli, logotipi in imena, niso vključeni v politiko Sodišča glede ponovne uporabe.

Na spletiščih institucij Evropske unije znotraj domene europa.eu so povezave do spletišč tretjih oseb. Ker Sodišče na ta spletišča ne more vplivati, vas poziva, da preberete njihove dokumente o politiki glede varstva osebnih podatkov in avtorskih pravic.

Uporaba logotipa Sodišča

Logotip Sodišča se ne sme uporabljati brez predhodnega soglasja Sodišča.

PDF	ISBN 978-92-847-9703-5	ISSN 1977-5784	doi:10.2865/624169	QJ-AB-23-009-SL-N
HTML	ISBN 978-92-847-9679-3	ISSN 1977-5784	doi:10.2865/69619	QJ-AB-23-009-SL-Q

Pripravljalni ukrep o raziskavah na področju obrambe je bil zasnovan kot predhodnik Evropskega obrambnega sklada. To je prva revizija Evropskega računskega sodišča na področju obrambe in v njej je ocenjeno, ali je bila EU s tem ukrepom ustrezno pripravljena na znatno povečanje porabe za obrambo prek Evropskega obrambnega sklada. Evropsko računsko sodišče je na splošno ugotovilo, da so se s pripravljalnim ukrepom o raziskavah na področju obrambe pridobile nekatere izkušnje, vendar zaradi omejenega časa in rezultatov, ki so bili na voljo, ta ni dober pokazatelj za možnosti povečanja porabe EU za obrambo. Ko je bil ustanovljen Evropski obrambni sklad, je večina projektov tega ukrepa še vedno potekala. Evropsko računsko sodišče daje več priporočil, s katerimi želi pripomoči, da bi se dosegli cilji Evropskega obrambnega sklada, zlasti o oblikovanju dolgoročne strategije za pogostejšo uporabo tehnologije, razvite v obrambnem sektorju EU.

Posebno poročilo Sodišča v skladu z drugim pododstavkom člena 287(4) PDEU.

EVROPSKO
RAČUNSKO
SODIŠČE

Urad za publikacije
Evropske unije

EVROPSKO RAČUNSKO SODIŠČE
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUKSEMBURG

Tel. +352 4398-1

Vprašanja: eca.europa.eu/sl/Pages/ContactForm.aspx
Spletišče: eca.europa.eu
Twitter: @EUAuditors